

Consiliul
Uniunii Europene

Bruxelles, 9 noiembrie 2023
(OR. en)

15094/23
ADD 1

ELARG 71
COWEB 135
COEST 586

NOTĂ DE ÎNȘOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	9 noiembrie 2023
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2023) 690 final ANNEXES
Subiect:	ANEXE la COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Comunicarea din 2023 privind politica de extindere a UE

Delegations will find attached document COM(2023) 690 final - ANNEXES.

Encl.: COM(2023) 690 final - annexes

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 8.11.2023
COM(2023) 690 final

ANNEXES 1 to 5

ANEXE

la

COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Comunicarea din 2023 privind politica de extindere a UE

{SWD(2023) 690 final} - {SWD(2023) 691 final} - {SWD(2023) 692 final} -
{SWD(2023) 693 final} - {SWD(2023) 694 final} - {SWD(2023) 695 final} -
{SWD(2023) 696 final} - {SWD(2023) 697 final} - {SWD(2023) 698 final} -
{SWD(2023) 699 final}

Anexa 1: Elementele fundamentale ale procesului de aderare

Statul de drept, drepturile fundamentale, funcționarea instituțiilor democratice și reforma administrației publice, precum și criteriile economice constituie nucleul așa-numitelor „**elemente fundamentale**” ale **procesului de aderare la UE**. Calitatea instituțiilor și guvernanta reprezintă baza pentru creșterea competitivității, a prosperității și a bunăstării societății și susțin capacitatea de a respecta acquis-ul în toate domeniile. Reformele credibile și ireversibile privind elementele fundamentale sunt, prin urmare, esențiale pentru ca țările implicate în procesul de aderare să obțină progrese în direcția integrării lor în UE.

Într-o serie de țări implicate în procesul de aderare s-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește **reforma justiției, drepturile fundamentale** și funcționarea **administrației publice**, inclusiv gestionarea finanțelor publice. S-a observat o intensificare constantă a lucrărilor privind agendele de reformă respective în special în Republica Moldova și în Ucraina. În general, progresele înregistrate în direcția îndeplinirii **criteriilor economice de aderare** au fost în continuare prea lente pentru a reduce în mod substanțial decalajul economic față de UE.

În țările implicate în procesul de aderare există exemple bune de promovare a unor agende de reformă menite să transforme instituțiile și societățile ca urmare a șansei de integrare în UE. Continuă să existe însă și multe obstacole. Deși nu este uniform în toate țările, în general se constată un model negativ și îngrijorător de rezistență politică și instituțională difuză la schimbare, în special în ceea ce privește consolidarea **luptei împotriva corupției**. Angajamentul constant de a preveni corupția și de a menține o cultură a integrității rămâne o prioritate importantă, inclusiv prin integrarea măsurilor anticorupție în sectoarele cele mai vulnerabile. Autoritățile judiciare și de aplicare a legii trebuie să beneficieze de mai multe mijloace de acțiune și să aibă independența necesară pentru a garanta o luptă semnificativă și imparțială împotriva corupției. În mod îngrijorător, continuă să existe elemente de acaparare a statului, fiind observate amenințări la adresa stabilității democratice, cazuri de corupție la nivel înalt și de abuz de influență din partea oligarhilor, pe lângă încercări ale rețelelor de criminalitate organizată de a interfera cu economiile, sistemele politice, administrațiile și cadrele mediatice ale țărilor. Trebuie găsite de urgență soluții la aceste probleme, prin abordări sistemice și cuprinzătoare.

Un indicator important al abordării acestor tendințe va fi un bilanț credibil de investigații proactive, urmăriri penale și condamnări definitive în cazurile de corupție, criminalitate organizată și spălare de bani. Este esențial ca țările implicate în procesul de aderare să demonstreze eficacitatea agențiilor lor de investigare, a organelor de urmărire penală și a instanțelor penale. Pentru a fi credibili, toți actorii din lanțul statului de drept ar trebui să producă rezultate solide prin efectuarea de investigații financiare specifice, care să conducă la confiscarea sistematică a produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni.

În ceea ce privește **drepturile fundamentale**, în unele țări implicate în procesul de aderare s-au înregistrat o serie de progrese în direcția unei mai bune înțelegeri a importanței garantării acestor drepturi și libertăți. În același timp, unele tendințe negative din ultimii ani au continuat, violența bazată pe gen rămâne răspândită, iar libertatea mass-mediei a continuat să fie afectată de interesele politice și economice; această situație slăbește controlul asupra autorităților publice, deschide calea pentru ingerințe străine și subminează comunicarea cu privire la UE. În unele țări sunt puse în aplicare o serie de inițiative pozitive privind drepturile copilului și drepturile persoanelor cu handicap. În practică, însă, protecția drepturilor fundamentale este afectată în mod negativ de punerea în aplicare insuficientă a

legilor și a politicilor și de ineficacitatea modalităților de a obține măsuri reparatorii la toate nivelurile. Există în continuare provocări în ceea ce privește asigurarea unei protecții eficace împotriva tuturor formelor de ură și discriminare, inclusiv a celor la adresa minorităților.

Funcționarea instituțiilor democratice

Procesele democratice stabile și consolidate reprezintă un pilon central al procesului de aderare la UE. Comisia a început să desfășoare un dialog consolidat și simplificat cu țările implicate în procesul de aderare cu privire la cadrul general pentru democrație, fie că este vorba de procesul electoral, de funcționarea parlamentului (inclusiv rolul său de control în ceea ce privește funcționarea guvernului și elaborarea politicilor și dependența în continuare excesivă de procedurile accelerate în multe cazuri) ori de rolul societății civile. Majoritatea țărilor au continuat să fie afectate de o polarizare politică importantă, de lipsa cooperării între partide și de restrângerea spațiului societății civile.

În perioada de raportare au avut loc mai multe **alegeri** în țările implicate în procesul de aderare, printre altele în Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Republica Moldova, Muntenegru și Turcia. În majoritatea țărilor trebuie realizate reforme pentru a da curs recomandărilor restante ale Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului din cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE/ODIHR). Standardele Grupului de state împotriva corupției (GRECO) legate de finanțarea partidelor politice nu au fost încă abordate în Macedonia de Nord și în Bosnia și Herțegovina.

În ceea ce privește **activitatea parlamentară**, polarizarea a rămas adesea o caracteristică vizibilă. Lipsa unui dialog transpartinic eficace a dus la un impas politic prelungit și la stagnarea reformelor. Acest lucru a fost observat, de pildă, în Muntenegru, Albania, Macedonia de Nord și Georgia. În unele cazuri, dezbaterile în plen au fost marcate de tensiuni, limbaj ofensator și incidente violente ocazionale, de exemplu în Georgia și Kosovo. În Ucraina, în pofida circumstanțelor extraordinare, parlamentul a dat dovadă de reziliență și de o voință politică puternică, în special în domenii vitale pentru integrarea Ucrainei în UE. Sarcinile legislative au fost îndeplinite în mod sistematic, asigurându-se un proces decizional democratic neîntrerupt.

Sistemul judiciar și drepturile fundamentale

Statornicirea statului de drept necesită instituții stabile și funcționale. Trebuie, așadar, să existe un **sistem judiciar** independent, imparțial, responsabil și de înaltă calitate, care să funcționeze eficient și cu resurse adecvate, fără interferențe externe nejustificate și ale cărui hotărâri să fie executate efectiv și în timp util. S-au înregistrat progrese în unele cazuri, reformele judiciare avansând, de exemplu în **Albania, Republica Moldova, Serbia și Ucraina**. Cu toate acestea, în majoritatea țărilor implicate în procesul de aderare, organismele judiciare rămân expuse la numeroase provocări și vulnerabilități. Încercările politicianilor de a influența sau a ataca public magistrații, în special atunci când aceștia se ocupă de cazuri sensibile, reprezintă în continuare o practică recurentă periculoasă în mai multe țări. Mecanismele instituționale care afectează în mod negativ independența judecătorilor și a procurorilor au rămas în vigoare, afectând în ultimă instanță echilibrul și separația puterilor în stat. Prin urmare, credibilitatea sistemului judiciar a rămas, în ansamblu, destul de scăzută, publicul remarcând, în general, faptul că autorii infracțiunilor nu sunt pedepsiți. În mai multe țări, reformele justiției indică o capacitate de punere în aplicare limitată, chiar și atunci când există voință politică. Pentru ca procesul de aderare să continue să avanseze, este esențial ca autoritățile de investigare și cele judiciare să fie eficace și să înregistreze astfel un bilanț credibil în materie de rezultate. Cadrul juridic al **Georgiei** privind funcționarea sistemului judiciar necesită reforme suplimentare și evitarea unor măsuri negative. Regresele majore au

continuat în **Turcia**, iar deficiențele structurale, în special cele legate de independența sistemului judiciar și de lipsa unui echilibru al puterilor în sistemul prezidențial, s-au păstrat.

Lupta împotriva corupției rămâne o prioritate pentru guvernele țărilor implicate în procesul de aderare. **Corupția**, inclusiv corupția la nivel înalt, continuă să fie larg răspândită, iar întrepătrunderea intereselor publice și private rămâne un motiv de îngrijorare. În unele cazuri, practicile de corupție și influența exercitate de **oligarhi** pot declanșa riscuri de acaparare a statului. Progresele înregistrate în prevenirea și combaterea eficace a corupției sunt lente și necesită o abordare sistemică susținută și acțiuni specifice în sectoarele-cheie vulnerabile la corupție. Este necesar să se inițieze sau să se continue integrarea măsurilor anticorupție în sectoarele-cheie, să se efectueze evaluări specifice ale riscurilor care să contribuie la procesul de elaborare a politicilor și să se introducă planuri de reformă eficace. Sunt necesare în continuare o voință politică mai puternică și eforturi clare de reformă pentru a îmbunătăți transparența și cultura integrității și pentru a obține în continuare un bilanț convingător de investigații, urmăriri penale și condamnări definitive, inclusiv la nivel înalt. Există strategii și planuri de acțiune anticorupție, dar acestea trebuie actualizate și puse în aplicare în mod sistematic și structurat, inclusiv prin resurse bugetare adecvate și monitorizare specifică pentru a asigura punerea lor în aplicare efectivă. Achizițiile publice, finanțarea partidelor politice, gestionarea finanțelor publice, energia, transporturile, sănătatea, apa, infrastructura, resursele naturale și educația rămân domenii deosebit de predispuse la corupție și necesită măsuri mai ferme și mai ambițioase. În ceea ce privește pedepsele aplicate, bilanțul în general scăzut generează preocupări cu privire la eficacitatea investigațiilor și a măsurilor judiciare ulterioare.

În toate țările implicate în procesul de aderare, **drepturile fundamentale** sunt, în general, consacrate și protejate prin lege, dar există în continuare provocări în ceea ce privește asigurarea respectării lor efective. Cadrele legislative și de politică sunt finalizate treptat ca urmare a aderării țărilor respective la instrumentele europene privind drepturile omului și a alinierii lor la *acquis-ul UE*. Acest lucru este valabil în special în ceea ce privește reformele în materie de protecție a datelor. Totuși, punerea în aplicare continuă să fie lentă și persistă lacune sistemice în ceea ce privește finanțarea politicilor adoptate pentru consolidarea protecției drepturilor omului, multe sectoare fiind dependente de donatori. Pe baza experienței Albaniei, a Macedoniei de Nord și a Serbiei, aderarea în calitate de observator a altor țări candidate la Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene va contribui la dezvoltarea unui sistem cuprinzător de monitorizare și de colectare a datelor care să asigure o punere în aplicare mai eficace a legislației, a politicilor și a strategiilor privind drepturile omului.

În cea mai mare parte a regiunii, instituțiile de tipul Avocatul Poporului și alte organisme independente și de reglementare, cum ar fi organismele de promovare a egalității, joacă un rol esențial în monitorizarea acțiunilor pe care statele le întreprind în materie de respectare, de protejare și de exercitare a **drepturilor omului**, în conformitate cu obligațiile lor internaționale. Cu toate acestea, independența, resursele și capacitățile efective ale instituțiilor și organismelor respective sunt în continuare insuficiente, la fel ca și măsurile luate ca urmare a recomandărilor formulate de acestea. Guvernele din regiune trebuie să abordeze cu consecvență toate recomandările organismelor internaționale și regionale de monitorizare a drepturilor omului, inclusiv pe cele privind condițiile din închisori și prevenirea torturii și a relelor tratamente. Acest lucru este valabil în special în țări precum Macedonia de Nord, Republica Moldova și Serbia, în care nu s-a dat curs în mod sistematic recomandărilor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii. Societatea civilă continuă să completeze sau chiar să înlocuiască acțiunile autorităților publice în ceea ce privește furnizarea de servicii persoanelor aflate în situații vulnerabile, de exemplu prin gestionarea de

adăposturi pentru victimele violenței sexuale și bazate pe gen sau ale traficului de persoane în Albania și Serbia. În Balcanii de Vest, preocupările și recomandările formulate în rapoartele din anii precedenți rămân în mare măsură valabile și trebuie abordate de urgență. În Turcia, situația drepturilor omului a continuat să se deterioreze și rămâne un motiv serios de îngrijorare, inclusiv în ceea ce privește neexecutarea anumitor hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului, cum ar fi în cauza Kavala.

Libertatea de exprimare și libertatea și pluralismul mass-mediei sunt piloni esențiali ai unei societăți democratice, care trebuie apărați. În ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor anterioare în regiunea Balcanilor de Vest, nu s-au înregistrat deloc progrese ori s-au înregistrat progrese limitate sau chiar regrese. În mai multe țări, peisajul mediatic este marcat de o polarizare politică profundă. Pluralismul, independența și dezvoltarea jurnalismului profesionist de calitate sunt subminate de concentrarea mass-mediei și de influența politică asupra mass-mediei în mai multe țări. Jurnaliștii au în continuare condiții de muncă precare, ceea ce poate duce la autocenzură. Cazurile de amenințări, intimidare și violență împotriva jurnaliștilor, precum și remarcile derogatorii ale funcționarilor publici continuă să reprezinte motive serioase de îngrijorare în întreaga regiune. În unele țări se depun eforturi pentru a combate acest fenomen, dar toate țările trebuie să ia în mod sistematic măsuri judiciare în toate cazurile. Protecția insuficientă a jurnaliștilor și măsurile ulterioare ineficace în cazurile vizate pot avea un efect de intimidare asupra exercitării libertății mass-mediei.

În general, independența organismelor publice de radiodifuziune este subminată de finanțarea insuficientă și de influența politică. Independența autorităților de reglementare din domeniul mass-mediei trebuie să fie garantată, inclusiv prin numiri bazate pe merit în structurile de conducere. În situații contrare, cum este cazul în Serbia, autoritățile de reglementare trebuie să acționeze imparțial și să își exercite pe deplin mandatele. De asemenea, trebuie sprijinită în continuare funcționarea eficientă a organismelor independente de autoreglementare. Toate țările trebuie să sporească transparența în ceea ce privește finanțarea mass-mediei. Eforturile de combatere a dezinformării rusești au condus la suspendarea unor licențe de radiodifuziune în Republica Moldova și la blocarea unor resurse web în Ucraina. În Turcia s-au înregistrat în continuare regrese grave în ceea ce privește libertatea de exprimare. Diversi jurnaliști, apărători ai drepturilor omului, avocați, scriitori, politicieni din opoziție, studenți și utilizatori ai platformelor de comunicare socială au continuat să se confrunte în mod sistematic cu acuzații și condamnări penale.

În majoritatea țărilor, autoritățile au depus eforturi în vederea instituirii cadrului juridic și instituțional pentru respectarea angajamentelor din domeniul **egalității de gen și al combaterii violenței de gen**, în special pentru transpunerea dispozițiilor Convenției de la Istanbul. Convenția a fost ratificată de toți partenerii implicați în procesul de aderare, cu excepția Kosovoului, din cauza chestiunilor legate de statut, și a Turciei, a cărei retragere a fost confirmată ca definitivă de Consiliul de Stat. Cu toate acestea, sunt necesare mai multe eforturi pentru ca egalitatea de gen să devină realitate și pentru a se asigura sustenabilitatea politicilor. Violența bazată pe gen rămâne prezentă într-o mare parte a regiunii. Toate țările trebuie să consolideze asistența acordată victimelor tuturor formelor de violență. Tendința de utilizare sporită, în discursul public, a termenilor denigratori sau a incitării la ură la adresa politicianelor, jurnalistelor și apărătoarelor drepturilor omului reprezintă un motiv de îngrijorare, în special în Turcia, Muntenegru, Serbia și Macedonia de Nord. Există, de asemenea, cazuri de discursuri de incitare la ură și de violență împotriva persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen, intersexuale și queer (LGBTIQ), ale căror drepturi fundamentale sunt adesea contestate în mai multe țări.

În general, există legi și politici privind **nediscriminarea** și combaterea infracțiunilor motivate de ură și a discursurilor de incitare la ură, dar trebuie abordate lacunele și deficiențele încă existente în legislație, inclusiv în ceea ce privește motivele interzise de discriminare. Organismele de promovare a egalității și alte instituții însărcinate cu promovarea egalității de tratament și cu punerea în aplicare și monitorizarea politicilor de nediscriminare trebuie să fie dotate cu mijloace suficiente pentru a-și îndeplini mandatul, care include acordarea de asistență victimelor, efectuarea de anchete și publicarea de rapoarte și recomandări.

Deși, în general, există mecanisme de consolidare a **drepturilor copilului**, coordonarea interinstituțională trebuie îmbunătățită substanțial în întreaga regiune, în special în Kosovo și Macedonia de Nord, pentru a se asigura eficacitatea sistemelor de protecție a copilului, în concordanță cu interesul superior al copilului. Asigurarea accesului efectiv la educație pentru copiii din Ucraina și pentru copiii ucraineni strămutați rămâne o provocare. Este necesar ca sistemele de justiție în interesul copilului să fie dezvoltate în continuare, iar alternativele la măsura detenției să fie puse la dispoziție și utilizate mai sistematic, pentru a se recurge la detenție doar în ultimă instanță și pentru perioada de timp cea mai scurtă care se impune. Violența împotriva copiilor și căsătoriile timpurii rămân motive serioase de îngrijorare. Pentru combaterea violenței împotriva copiilor este esențial să se dispună de date fiabile și comparabile, defalcate în funcție de vârstă și sex, însă în majoritatea cazurilor acestea lipsesc. Instituționalizarea continuă a copiilor lipsiți de îngrijire părintească și a copiilor și a persoanelor cu handicap reprezintă un motiv de îngrijorare în multe țări, în special în Georgia, Republica Moldova, Ucraina și Bosnia și Herțegovina. Numai Macedonia de Nord a reușit să nu mai plaseze deloc copii în instituții de mari dimensiuni. Deși se depun eforturi pentru consolidarea mecanismelor de asigurare a respectării **drepturilor persoanelor cu handicap**, vor fi necesare niveluri mult mai ridicate de investiții pentru a asigura respectarea deplină a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap, în special în ceea ce privește tranziția către îngrijirea în comunitate, viața independentă, accesibilitatea și incluziunea.

Drepturile persoanelor care aparțin **minorităților** sunt în continuare protejate în mod inegal la nivelul regiunii. Cadrele juridice și mecanismele de punere în aplicare nu au fost încă finalizate în Albania, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, iar Serbia și Macedonia de Nord trebuie să dea curs recomandărilor Comitetului consultativ privind Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale. **Romii** rămân comunitatea cea mai defavorizată și sunt adesea victime ale discriminării, ale incidentelor motivate de ură, precum și ale excluziunii sociale și economice.

Justiție, libertate și securitate

Balcanii de Vest și Turcia continuă să fie zone fierbinți ale activităților infracționale și ale grupurilor infracționale organizate care operează în UE, servind ca punct de tranzit important pentru introducerea ilegală de migranți, pentru victimele traficului de persoane și pentru mărfurile ilicite care intră în UE prin diferite variații ale rutei Balcanilor. Infractorii și rețelele infracționale din regiune au, de asemenea, un impact semnificativ asupra formelor grave de criminalitate și a criminalității organizate din alte părți ale lumii, inclusiv din America Latină și America de Sud, unde joacă un rol important în comerțul mondial cu cocaină, în tranzitul heroinei traficate în UE și facilitează intrarea victimelor traficului de persoane, a migranților în situație ilegală și a mărfurilor ilicite în țările UE. Infrastructura infracțională dezvoltată pentru traficul de heroină și droguri sintetice este utilizată pentru traficul de cocaină pe rutele balcanice în ambele direcții, precum și către porturile de la Marea Neagră.

Grupuri infracționale organizate din Republica Moldova și Georgia sunt implicate în domeniile următoare: introducerea ilegală de migranți, criminalitatea organizată contra patrimoniului, traficul de persoane, criminalitatea dependentă de mediul informatic, fraudele legate de plățile fără numerar, fraudele cu produse accizabile, traficul de arme de foc – și în alte infracțiuni conexe, cum ar fi fraudarea documentelor. Multe dintre aceste grupuri sunt poliinfracționale, adică fac trafic cu mai mult de o marfă ilicită. Ucraina se află la intersecția traficului de mărfuri ilegale către UE și este, de asemenea, o țară de origine, de tranzit și de destinație pentru traficul de persoane. În pofida provocărilor legate de război, care includ capacități instituționale suprasolicitate din cauza pierderilor semnificative de echipamente personale și a finanțării reduse pentru combaterea criminalității organizate, instituțiile ucrainene relevante au demonstrat o reziliență și capacități operaționale remarcabile.

Începând din februarie 2022, războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a avut un impact semnificativ asupra situației criminalității din regiune, inclusiv asupra cooperării dintre grupuri infracționale regionale puternice, care în mare măsură a luat sfârșit. Au apărut însă circumstanțe noi de care profită grupurile infracționale din regiune.

Cooperarea în materie de aplicare a legii (inclusiv la nivel operațional) dintre UE și țările implicate în procesul de aderare a continuat să evolueze pozitiv. Toate țările din Balcanii de Vest au ratificat acorduri operaționale cu Europol (exceptând Kosovo, cu care există un acord de lucru) și au acces la platforma securizată a Europol pentru schimbul de informații (SIENA). Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Muntenegru, Macedonia de Nord și Serbia au detașat ofițeri de legătură la sediul Europol de la Haga. Cooperarea dintre Europol și Turcia se bazează pe un acord strategic de cooperare, care exclude posibilitatea de a face schimb de date cu caracter personal, dar facilitează cooperarea într-o serie de domenii. Un ofițer de legătură turc este detașat la Europol, iar Turcia este, de asemenea, conectată la SIENA. Ucraina, Republica Moldova și Georgia au încheiat, de asemenea, acorduri de cooperare operațională cu Europol, sunt conectate la SIENA și au deschis birouri de legătură la Europol. Nivelul de participare a țărilor implicate în procesul de aderare la EMPACT, Platforma multidisciplinară europeană împotriva amenințărilor infracționale – coordonată de statele membre, a continuat, în general, să se intensifice, dar rămâne inegal. În plus, există, de asemenea, o tendință din ce în ce mai mare ca acțiunile operaționale să fie conduse exclusiv sau în comun de țările implicate în procesul de aderare, ceea ce reprezintă o evoluție foarte binevenită. Toate țările din Balcanii de Vest, împreună cu Republica Moldova și Ucraina, au participat la o serie de zile de acțiune comună, cu rezultate imediate concretizate în arestarea unor infractori și a unor funcționari corupți, sechestrare și lansarea de noi investigații.

Traficul de droguri continuă să fie o piață infracțională profitabilă în țările implicate în procesul de aderare. În timp ce tendința pe termen mai lung a capturilor de canabis în Balcanii de Vest este în scădere, capturile de cocaină (în special în porturile maritime) sunt în creștere, iar capturile de heroină au rămas în mare măsură stabile. În afară de Albania, toate țările din Balcanii de Vest au adoptat sau au avut până de curând o strategie națională în materie de droguri, însoțită, în unele cazuri, de un plan de acțiune. Nu sunt disponibile informații în privința (calității) punerii în aplicare a planurilor, deoarece în marea majoritate a cazurilor nu se efectuează nicio evaluare. Strategia națională și planul de acțiune ale Turciei expiră anul acesta. Republica Moldova și Georgia au adoptat atât noi strategii, cât și noi planuri de acțiune în materie de droguri, în timp ce Ucraina nu are o strategie sau un plan de acțiune specific în materie de droguri. Sunt necesare eforturi susținute în regiune în ceea ce privește înființarea observatoarelor naționale pentru droguri și a sistemelor naționale de alertă timpurie pentru noile substanțe psihoactive. Numai Serbia are un observator național pentru droguri bine stabilit și operațional, în condițiile în care existența unui astfel de observator este esențială pentru coordonarea sistemului de informații privind drogurile și o condiție

prealabilă pentru asocierea la rețeaua Reitox a UE (Rețeaua europeană de informații privind drogurile și toxicomania). Cu excepția Serbiei, în regiune nu a fost instituit niciun alt sistem național de alertă timpurie formal și/sau operațional pentru noile substanțe psihoactive, iar această lacună ar trebui remediată de urgență. Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie oferă sprijin pe termen lung sau cooperează cu țările implicate în procesul de aderare pe baza unor acorduri de lucru sau a unor acorduri bilaterale.

Foaia de parcurs pentru un **control cuprinzător al armelor de calibru mic și al armamentului ușor** în Balcanii de Vest până în 2024 continuă să fie pusă în aplicare. În mai 2023, s-a ajuns la un acord politic privind continuarea foii de parcurs după 2024, cu sprijinul Biroului de control pentru Europa de Sud-Est și de Est asupra armelor de calibru mic și a armamentului ușor (SEESAC). Având în vedere numărul ridicat și în creștere de arme de calibru mic și armament ușor în urma invaziei pe scară largă a Rusiei, UE a instituit deja mai multe măsuri preventive, împreună cu Ucraina, pentru a contracara riscul traficului de arme, iar Ucraina ar trebui să își continue colaborarea cu comunitatea internațională a organelor de aplicare a legii pentru a aborda aceste riscuri. Printre măsurile respective se numără sprijinul acordat de Europol și de Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex), participarea Ucrainei la EMPACT privind armele de foc și activitatea Misiunii Uniunii Europene de consiliere în Ucraina.

În țările implicate în procesul de aderare s-au înregistrat în continuare progrese, însă inegale, în ceea ce privește combaterea **traficului de persoane**. Sunt necesare eforturi continue pentru alinierea la acquis-ul relevant al UE și punerea sa în aplicare eficace, inclusiv măsuri preventive, identificarea timpurie, protecția și asistența acordată victimelor, investigarea eficace a cazurilor de trafic, urmărirea penală și condamnarea autorilor.

Deși înregistrează progrese inegale, rezultatele obținute de țările implicate în procesul de aderare în ceea ce privește **investigațiile proactive, urmărirea penală și condamnările definitive în cazurile de criminalitate organizată și de corupție**, în special la nivel înalt, rămân, în general, insuficiente și necesită eforturi susținute. Spălarea banilor ar trebui investigată și urmărită penal din ce în ce mai mult ca infracțiune de sine stătătoare. Utilizarea investigațiilor financiare ar trebui intensificată și utilizată mai sistematic pentru a dezmembra grupurile infracționale organizate și pentru a sechestra și a confisca produsele provenite din săvârșirea de infracțiuni. O serie de cazuri recente au evidențiat încă o dată riscurile infiltrării grupurilor infracționale organizate la toate nivelurile lanțului justiției penale. Eforturile depuse de unele țări pentru a-și consolida capacitățile operaționale și pentru a elimina corupția în cadrul organelor lor judiciare trebuie să fie transpuse în rezultate concrete. Construirea și consolidarea unui bilanț credibil sunt esențiale pentru a avea un efect disuasiv asupra activităților infracționale și pentru a restabili încrederea cetățenilor în autoritățile de aplicare a legii și în sistemul judiciar. În Ucraina, Republica Moldova și Georgia, ar trebui să continue lupta împotriva fenomenului specific al „hoților în lege (*vorî v zakone*)”.

Albania trebuie să își intensifice în continuare eforturile de combatere a traficului de persoane, a spălării banilor, a corupției la nivel înalt și a criminalității informatice (inclusiv prin incriminarea abuzului sexual online asupra copiilor). Deși au crescut semnificativ, confiscările de active sunt încă foarte limitate în comparație cu volumul sechestrelor (care au scăzut totuși). Țara nu dispune încă de un birou de recuperare a activelor. S-a înregistrat, de asemenea, o scădere semnificativă a cantității de droguri capturate. Structurile specializate de combatere a corupției și a criminalității organizate (SPAK) au obținut rezultate suplimentare și ar trebui să își îmbunătățească în continuare bilanțul investigațiilor și al condamnărilor la nivel înalt. Lipsa persistentă a progreselor în ceea ce privește lupta împotriva criminalității organizate în Bosnia și Herțegovina constituie un motiv serios de îngrijorare. Kosovo a

înregistrat progrese limitate în ceea ce privește bilanțul său global în materie de combatere a criminalității organizate și ar trebui să își intensifice eforturile în ceea ce privește investigațiile proactive, condamnările și confiscările de active provenite din săvârșirea de infracțiuni, care rămân la un nivel foarte scăzut. În Macedonia de Nord, influența externă nejustificată asupra activității Consiliului Judiciar și a sistemului judiciar suscită îngrijorări serioase. Unele modificări ale Codului penal, adoptate printr-o procedură parlamentară accelerată, afectează, opresc sau chiar închid un număr mare de cazuri de corupție la nivel înalt. De asemenea, autoritățile trebuie să își intensifice eforturile de combatere a spălării banilor și a criminalității financiare. Muntenegru a înregistrat evoluții încurajatoare în lupta împotriva criminalității organizate, arestând membri de nivel înalt ai grupurilor infracționale organizate și funcționari de rang înalt din cadrul autorităților de aplicare a legii. Acest lucru subliniază importanța combaterii consecvente și vehemente a infiltrării criminalității organizate în poliție și în sistemul judiciar. Este îngrijorătoare totuși lipsa condamnărilor în domeniile contrabandei cu tutun, spălării banilor, traficului de persoane și criminalității informatice, precum și nivelul foarte scăzut al confiscărilor de active. Deși numărul condamnărilor pentru infracțiuni financiare a crescut în 2022, acestea s-au bazat exclusiv pe acorduri de recunoaștere a vinovăției. Bilanțul Serbiei în ceea ce privește criminalitatea organizată oferă o imagine mixtă, cu o creștere a numărului de investigații și de puneri sub acuzare (inclusiv pentru introducerea ilegală de persoane), dar cu o scădere a condamnărilor în primă instanță și a celor definitive și cu un nivel foarte scăzut de confiscări. Deși și-a sporit participarea la operațiuni comune cu statele membre ale UE și cu țările învecinate, Turcia trebuie să îmbunătățească lupta împotriva spălării banilor și a criminalității financiare, inclusiv utilizarea confiscării activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni. Republica Moldova a desfășurat o serie de investigații financiare, a pus sub sechestru o serie de active (și, într-o mai mică măsură, a efectuat confiscări) și are un prim bilanț de condamnări definitive, care ar trebui consolidat. În Georgia s-a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de condamnări definitive ale „hoților în lege (*vorî v zakone*)” și s-au pronunțat condamnări în cazuri de spălare de bani. Ucraina a început să obțină un prim bilanț, dar sunt necesare eforturi suplimentare în ceea ce privește combaterea formelor grave de criminalitate organizată, a spălării banilor și a altor infracțiuni financiare.

Deși este relevantă pentru toate țările implicate în procesul de aderare, cooperarea în materie de **combatere a terorismului și de prevenire a radicalizării** rămâne o prioritate deosebită pentru cooperarea UE cu Balcanii de Vest. Terorismul și extremismul violent, sub toate formele și indiferent de originea lor, continuă să reprezinte o provocare și o amenințare la adresa securității. S-au raportat arestări ale extremiștilor violenți și atacuri dejucate. Forumul ministerial UE-Balcanii de Vest privind justiția și afacerile interne, care a avut loc în noiembrie 2022, a reiterat importanța intensificării măsurilor întreprinse pentru a identifica și a contracara amenințările în continuă evoluție care decurg din războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Planul de acțiune comun privind combaterea terorismului pentru Balcanii de Vest rămâne principalul cadru de cooperare cu regiunea, combinând angajamentul politic cu măsuri de sprijin și monitorizare periodică. S-au înregistrat progrese în întreaga regiune, Albania și Macedonia de Nord fiind cele care au realizat majoritatea acțiunilor. În plus, în decembrie 2022, două țări au semnat, la nivel ministerial, acorduri de punere în aplicare actualizate, axate pe obiectivele nerealizate la momentul respectiv. Celelalte țări din Balcanii de Vest au prezentat a cincea serie de rapoarte privind punerea în aplicare a planului de acțiune în primul trimestru al anului 2023. Muntenegru a înregistrat, de asemenea, progrese semnificative, iar o actualizare a acordului bilateral este discutată cu Comisia Europeană. În general, sunt necesare mai multe eforturi pentru prevenirea tuturor formelor de radicalizare, inclusiv în închisori, pentru monitorizarea liberării condiționate din închisoare a infractorilor extremiști violenți și pentru combaterea eficace a conținutului online cu caracter terorist și

extremist. Astfel cum s-a raportat în Raportul Europol din 2023 referitor la situația și tendințele în materie de terorism, recrutarea continuă să se facă atât online, cât și în cadrul întâlnirilor care au loc în clădiri religioase informale, precum și în centre de corecție. Revizuirea strategiilor și a planurilor de acțiune naționale este în desfășurare în Serbia și Albania și este deja finalizată în Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Macedonia de Nord și Muntenegru. Amenințarea reprezentată de terorism rămâne scăzută în Georgia, Republica Moldova și Ucraina, iar legislația lor antiterorism este, în linii mari, în concordanță cu standardele internaționale. Cadrele lor strategice de securitate recunosc terorismul drept o amenințare și există servicii specializate. Cooperarea operațională cu agențiile europene în domeniul combaterii terorismului este bine stabilită.

Alinierea la legislația privind **combaterea finanțării terorismului și combaterea spălării banilor** și punerea în aplicare efectivă a acestei legislații rămân inegale. În cazul Macedoniei de Nord se raportează progrese în ceea ce privește legislația, strategiile și punerea în aplicare, în timp ce legislația din Bosnia și Herțegovina este încă în curs de aprobare în Parlament și trebuie să se obțină rezultate în ceea ce privește investigațiile, urmărirea penală și hotărârile judecătorești definitive. Albania, care se află sub supravegherea Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI), a abordat toate punctele planului de acțiune în ultimele 6 luni. GAFI a decis în iunie 2023 să propună o vizită la fața locului, care a avut ca rezultat eliminarea Albaniei de pe „lista gri” în octombrie 2023. Cu toate acestea, GAFI va continua monitorizarea pentru a verifica dacă un eventual program voluntar albanez de conformitate fiscală (inclusiv eventualele amnistii penale) ar fi conform cu principiile și cu cele mai bune practici ale GAFI. Cadrul juridic al Turciei ar trebui să fie aliniat la punctele planului său de acțiune recomandat de GAFI pentru ca această țară să fie eliminată de pe „lista gri” a GAFI. Ucraina, Republica Moldova și Georgia dispun de o legislație care incriminează finanțarea terorismului, dar unele domenii trebuie încă să fie aliniate la recomandările Moneyval și la legislația relevantă a UE.

Cei șase parteneri din Balcanii de Vest sunt din ce în ce mai conștienți de importanța unui cadru solid pentru protecția infrastructurii critice. Kosovo, Muntenegru și Serbia au elaborat o legislație adecvată în acest domeniu, în timp ce în Bosnia și Herțegovina o astfel de legislație există doar parțial.

Majoritatea partenerilor din Balcanii de Vest și-au repatriat **luptătorii teroriști străini** din nord-estul Siriei și membrii familiilor acestora. Bosnia și Herțegovina și-a exprimat disponibilitatea de a-și repatria toți luptătorii teroriști străini. Deși există dispoziții legale pentru ca aceștia să fie urmăriți penal la întoarcere, urmărirea penală efectivă a avut loc în mod inegal la nivelul regiunii. Bosnia și Herțegovina a trimis în judecată 7 luptători teroriști străini reînțorși, iar cele 6 femei care îi însoțeau au primit condamnări cu amânarea aplicării pedepsei. Albania investighează 9 cazuri de resortisanți care se află încă în nord-estul Siriei, fără să-i fi pus sub acuzare sau să-i fi trimis în judecată pe cele 37 de femei și copii repatriați până în prezent. Muntenegru a trimis în judecată un resortisant care s-a întors după invadarea Ucrainei de către Rusia în 2014. Aceste verdicte s-au soldat cu pedepse indulgente, ceea ce reprezintă un motiv de îngrijorare. În ceea ce privește plecările pentru a participa la războiul Rusiei împotriva Ucrainei, cu excepția Albaniei, care a raportat că unul dintre resortisanții săi a călătorit pentru a lupta în Ucraina, niciuna dintre celelalte țări din Balcanii de Vest nu a raportat ca vreun cetățean de-al lor să fi călătorit în câmpuri de luptă străine în ultima vreme. Cu toate acestea, surse deschise au raportat existența unor plecări din regiune către Ucraina.

Din cauza amenințărilor persistente din partea a diverse grupări teroriste, Turcia a continuat să acorde prioritate luptei împotriva PKK și desființării mișcării Gülen. PKK rămâne pe lista UE a persoanelor, grupărilor și entităților implicate în acte de terorism. Turcia și-a continuat,

de asemenea, cooperarea activă în materie de combatere a terorismului cu comunitatea internațională în calitate de membră a Coaliției internaționale împotriva ISIS, a Forumului mondial pentru combaterea terorismului și a Comitetului de experți privind terorismul al Consiliului Europei. În calitate de copreședintă a grupului de lucru privind luptătorii teroriști străini din cadrul Coaliției împotriva ISIS, Turcia a oferit, de asemenea, acces la spațiul său aerian și facilități pentru operațiunile de combatere a terorismului ale coaliției desfășurate în Irak și Siria. În același timp, autoritățile din Turcia ar trebui să se asigure că legislația țării privind combaterea terorismului și aplicarea acesteia sunt conforme cu principiul statului de drept și respectă drepturile și libertățile fundamentale. Turcia ar trebui să își alinieze legislația de combatere a terorismului la standardele UE și să respecte avizul Comisiei de la Veneția referitor la legea privind prevenirea finanțării proliferării armelor de distrugere în masă.

Amenințările hibride

Amenințările hibride, incluzând dezinformarea, acțiunile străine de manipulare a informațiilor și ingerințele străine și atacurile cibernetice, în special împotriva infrastructurii critice, rămân o provocare politică și de securitate pentru țările implicate în procesul de aderare. După o creștere bruscă anul trecut, ca urmare a războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, aceste amenințări continuă să prezinte un risc considerabil atât pentru UE, cât și pentru țările implicate în procesul de aderare. Ca răspuns la acordarea recentă a statutului de țară candidată Ucrainei și Republicii Moldova și la confirmarea perspectivei europene a Georgiei, diverși actori, sponsorizați în special de Rusia, continuă să conteste credibilitatea UE și să submineze încrederea publicului în instituțiile democratice. Acești actori au continuat să se implice în manipularea informațiilor și în ingerințe, în mod direct sau prin intermediari, sincronizându-și adesea acțiunile cu perturbări deliberate din diferite sectoare și exploatând vulnerabilitățile.

Dezinformarea, acțiunile străine de manipulare a informațiilor și ingerințele străine au crescut semnificativ față de anul trecut. Pe măsură ce invazia pe scară largă a Rusiei în Ucraina s-a amplificat, a luat amploare și răspândirea diferitelor discursuri ale Kremlinului în țările implicate în procesul de aderare, cu rezultate diferite. Aceste discursuri sunt deosebit de eficace în Serbia, unde o parte a mass-mediei locale și unele forțe politice dominante răspândesc discursuri proruse, inclusiv în întreaga regiune a Balcanilor de Vest. În pofida eforturilor considerabile, reziliența la aceste amenințări rămâne scăzută din cauza educației insuficiente în domeniul mass-mediei, a încrederii reduse în instituții, a jurnalismului independent și profesionist limitat și a nivelului scăzut de libertate a mass-mediei. În mod similar, în urma deciziei de a recunoaște o perspectivă europeană pentru Ucraina, Republica Moldova și Georgia, precum și de a acorda statutul de țară candidată Republicii Moldova și Ucrainei, aceste trei țări au fost ținta unui nou val de acțiuni străine de manipulare a informațiilor și ingerințe străine, vizând în principal discreditarea aspirațiilor de a adera la UE și acuzarea Occidentului pentru situația actuală din regiune. În Georgia, o componentă specifică a dezinformării a încercat să sugereze faptul că Occidentul încearcă să deschidă un „al doilea front” împotriva Rusiei dinspre Georgia. Se impune luarea de către autorități a unor măsuri mai active de demascare.

Securitatea cibernetică și reziliența cibernetică rămân o prioritate-cheie în toate țările implicate în procesul de aderare. Câteva țări au raportat atacuri cibernetice în cursul anului, cu impact pe scară largă asupra administrației și a serviciilor publice. S-au înregistrat progrese în ceea ce privește alinierea la acquis-ul UE în materie de securitate cibernetică în Albania, Macedonia de Nord, Muntenegru, Ucraina și Republica Moldova. În iunie 2023, a avut loc la Bruxelles o conferință la nivel înalt privind securitatea cibernetică – *Towards a resilient cyberspace in the Western Balkans* (Către un ciber spațiu rezilient în Balcanii de

Vest). Un al doilea dialog UE-Ucraina privind securitatea cibernetică a avut loc în format fizic în septembrie 2022.

Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Republica Moldova, Muntenegru și Turcia au organizat **alegeri** în perioada de raportare. În perioada următoare, vor fi organizate alegeri în Macedonia de Nord, Ucraina, Republica Moldova și Georgia. Sunt necesare măsuri suplimentare pentru a preveni și a elimina orice tentativă de ingerință din partea statelor terțe și a actorilor nestatali.

Investițiile străine directe (ISD) s-au intensificat, de asemenea, în toate țările, cu excepția Ucrainei. Majoritatea țărilor implicate în procesul de aderare nu au cadre solide de control al investițiilor străine directe, care să fie conforme cu Regulamentul UE privind examinarea ISD; excepție face Republica Moldova, care dispune de un astfel de sistem.

Migrația

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva **Ucrainei** a dus la o creștere a numărului refugiaților ucraineni, iar țări precum Republica Moldova, în special, dar și Muntenegru, Serbia, Albania și Macedonia de Nord au jucat un rol esențial în calitate de țări-gazdă.

Migrația ilegală rămâne o provocare semnificativă atât pentru **Balcanii de Vest**, cât și pentru **Turcia**, în special în ceea ce privește combaterea introducerii ilegale de migranți și a traficului de persoane. Potrivit Agenției Europene pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex), în 2022 numărul total de treceri neregulate ale frontierelor externe ale UE dinspre Balcanii de Vest a fost de aproximativ 144 100. Aceasta a reprezentat o creștere de 134 % față de 2021 (61 600). Totuși, de la începutul anului până la 31 iulie 2023, numărul total de sosiri ilegale din Balcanii de Vest în UE a scăzut în comparație cu aceeași perioadă din 2022. În primele 7 luni ale anului 2023, au fost detectate aproximativ 52 200 de treceri neregulate ale frontierei pe ruta Balcanilor de Vest, cu 26 % mai puțin decât în aceeași perioadă a anului precedent. În 2022 și în primele 7 luni ale anului 2023, persoanele sosite au fost mai ales de naționalitate siriană, afgană și turcă.

Principalii factori care influențează numărul mare de persoane ce sosesc pe calea aerului din Turcia și Serbia sunt: (i) regimurile de călătorii fără viză; (ii) timpul scurt necesar pentru traversarea regiunii, și anume 8 zile în medie în 2022, comparativ cu 53 în 2021, potrivit Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM); (iii) prețurile relativ scăzute oferite de rețelele de introducere ilegală de migranți pentru a traversa regiunea și (iv) dificultatea mai mare de a intra în UE pe alte rute (de exemplu, ruta vest-mediteraneană).

Obiectivul de politică al Comisiei Europene este să acorde sprijin țărilor din Balcanii de Vest care se confruntă cu presiunea migrației în regiune în calitate lor de potențiale viitoare state membre ale UE. În conformitate cu Planul de acțiune al UE privind Balcanii de Vest, acest sprijin vizează în mod cuprinzător îmbunătățirea gestionării frontierelor, a procedurii de azil și a capacității de primire, combaterea introducerii ilegale de migranți, intensificarea cooperării în materie de readmisie și sporirea returnărilor în țările de origine ale migranților aflați în situație ilegală fără drept de ședere, consolidarea sistemelor de azil și de protecție și a capacităților de primire, precum și realizarea alinierii politicii în domeniul vizelor. Potrivit Frontex, în 2022, statele membre ale UE au returnat 5 962 de resortisanți ai țărilor terțe în Balcanii de Vest, cu 22 % mai mult decât în 2021. Albania a fost principala țară de destinație a acestor returnări, urmată de Serbia și Macedonia de Nord. În plus, până la 8 iunie 2023, potrivit OIM, în centrele de primire din regiune erau aproximativ 3 657 de migranți și refugiați, iar în afara centrelor de primire, aproximativ 700, capacitatea totală de primire fiind de aproximativ 12 172 de locuri. Balcanii de Vest participă la Parteneriatul operațional regional de combatere a introducerii ilegale de migranți, lansat în noiembrie 2022 pentru a

sprijini cooperarea în materie de aplicare a legii și cooperarea judiciară împotriva rețelilor infracționale de introducere ilegală de migranți și pentru a spori capacitățile de gestionare a frontierelor.

Până în septembrie 2023, 22 421 de migranți aflați în situație ilegală au sosit din Turcia în UE (în Grecia, Italia și Bulgaria), comparativ cu 22 821 de sosiri în aceeași perioadă din 2022. Numărul sosirilor în Grecia a crescut cu 123 %, în timp ce pe ruta maritimă către Italia s-a înregistrat o scădere substanțială (cu 55 %). Numărul sosirilor în Cipru prin linia verde a scăzut semnificativ, cu 42 %.

Declarația UE-Turcia din 2016 a rămas cadrul esențial pentru cooperarea în materie de migrație și a continuat să dea rezultate, în pofida provocărilor continue legate de punerea sa în aplicare. Turcia a continuat, de asemenea, să joace un rol esențial în abordarea migrației de-a lungul rutei est-mediteraneene. Turcia și-a continuat eforturile uriașe de a găzdui 3,6 milioane de refugiați din Siria și din alte țări, iar UE și-a menținut sprijinul substanțial. Instrumentul UE pentru refugiații din Turcia a mobilizat 6 miliarde EUR, din care 5,1 miliarde EUR au fost plătite până în septembrie 2023. După o finanțare de tip „punte” de 535 de milioane EUR în 2020, Comisia a continuat punerea în aplicare a pachetului de 3 miliarde EUR solicitat de Consiliu.

Liberalizarea vizelor continuă să fie un instrument puternic de facilitare a contactelor între oameni și de sprijinire a reformelor în Balcanii de Vest, precum și în Ucraina, Republica Moldova și Georgia în domeniile justiției, securității și libertăților fundamentale. După cum confirmă raportul din 2023 din cadrul mecanismului privind suspendarea exceptării de la obligativitatea vizelor¹, Albania, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Macedonia de Nord², Serbia, Georgia, Republica Moldova și Ucraina trebuie să asigure o aliniere sporită a politicii în domeniul vizelor la listele UE ale țărilor terțe care au nevoie de viză, în special țările terțe care prezintă risc de migrație ilegală sau riscuri de securitate pentru UE. Alinierea la UE a politicii în domeniul vizelor rămâne esențială pentru buna funcționare a regimului de călătorii fără viză dintre acești parteneri și UE. Turcia nu a înregistrat progrese în ceea ce privește îndeplinirea, în cursul perioadei de raportare, a criteriilor de referință încă restante din foaia de parcurs privind liberalizarea vizelor.

Reforma administrației publice

Calitatea administrației publice și cea a cadrului de reglementare sunt esențiale pentru **competitivitatea pe termen lung** a UE³. De mulți ani, Comisia Europeană îndrumă și sprijină în mod sistematic statele care aspiră să adere la UE cum să construiască administrații publice stabile și performante pe baza următoarelor cinci principii: buna *elaborare a politicilor*, gestionarea *funcției publice*, *organizarea* eficace a *statului* și definirea clară a *răspunderii*, *furnizarea de servicii* fără întreruperi și orientate către cetățeni și buna *gestionare a finanțelor publice*. Deși țările implicate în procesul de aderare primesc activ sprijinul oferit, în majoritatea acestora încă nu există angajamentul politic și spiritul de conducere necesare pentru a aborda reformele mai sensibile care ar afecta o cultură predominant clientelară și ar construi structuri și sisteme mai stabile și profesioniste. Pentru moment, majoritatea reformelor sunt mai degrabă de natură cosmetică decât de fond. Dacă țările în cauză nu încep să schimbe cultura administrativă predominantă, administrațiile lor

¹ [COM\(2023\) 730 final](#).

² Macedonia de Nord a realizat o aliniere aproape totală a politicii sale în domeniul vizelor la listele UE; o singură țară (Turcia) ai cărei cetățeni au nevoie de viză pentru a intra în UE are un acord de scutire de viză cu Macedonia de Nord.

³ [COM\(2023\) 168 final](#), [COM\(2023\) 667 final](#).

publice vor continua să aibă dificultăți să atragă și să păstreze angajații competenți de care este nevoie pentru a coordona și a furniza politicile, serviciile și investițiile necesare pentru a asigura prosperitatea pe termen lung și bunăstarea societății.

În general, țările implicate în procesul de aderare au în continuare, în cel mai bun caz, **un nivel moderat de pregătire** în ceea ce privește calitatea administrației lor publice. În perioada de raportare, progresele în materie de reforme au fost, per ansamblu, foarte limitate. Majoritatea recomandărilor din anul (anii) trecut (trecuți) se aplică în continuare. De obicei există, cel puțin parțial, un temei juridic și instituțional oficial pentru o administrație profesională, dar acesta nu este aplicat în mod sistematic. Majoritatea țărilor au **strategii de reformă a administrației publice** (cu excepția Turciei) sau le actualizează. Totuși, punerea în aplicare a acestor strategii este inegală și adesea nu conduce la reforme sustenabile ori nu are un impact de durată asupra construirii unei administrații publice mai bune.

În ceea ce privește Ucraina, există elemente de progres, dar rămân și o serie de provocări din cauza circumstanțelor războiului. Georgia și Republica Moldova au înregistrat unele progrese în ceea ce privește consolidarea administrațiilor lor publice în urma adoptării unei reforme a administrației publice și a planurilor de acțiune aferente.

Buna coordonare și buna elaborare a politicilor stau în continuare la baza reformelor administrației publice. Țările implicate în procesul de aderare trebuie să își bazeze în mod sistematic politicile și legislația pe date și dovezi, să elaboreze legislația și politicile cu consultarea tuturor părților interesate și să evalueze impactul potențial al actelor legislative și al politicilor respective. O bună planificare și respectarea garanțiilor procedurale ale agendei politice ar consolida încrederea și reziliența și ar crea un mediu de reglementare mai previzibil pentru public și întreprinderi.

În ceea ce privește resursele umane și gestionarea funcției publice, majoritatea țărilor se confruntă în continuare cu dificultăți în dezvoltarea și punerea în aplicare sistematică a unui sistem de salarizare transparent, coerent și echitabil, precum și a unui sistem de recrutare, promovare și concediere bazat pe merit. Aceste reforme sunt necesare pentru a atrage și a păstra angajați motivați și calificați și pentru a crea o funcție publică profesionistă și performantă, însă gestionarea lor tinde să fie foarte sensibilă. Înțelegerea diferitelor interese și preocupări ale părților interesate și obținerea unui sprijin larg sunt esențiale pentru a realiza progrese.

Organizarea eficace a statului și stabilirea răspunderii acestuia sunt încă împiedicate de lipsa de progrese în ceea ce privește **raționalizarea structurilor statului** și stabilirea unui dispozitiv clar de asumare a răspunderii între ministere și organisme subordonate (în Bosnia și Herțegovina, Albania, Kosovo, Macedonia de Nord, Serbia și Republica Moldova). **Capacitatea instanțelor administrative** și calitatea deciziilor sunt insuficiente pentru a asigura drepturile cetățenilor la justiție administrativă (în Serbia, Macedonia de Nord, Albania, Bosnia și Herțegovina și Republica Moldova). Calitatea **organismelor de supraveghere** variază, iar recomandările nu sunt urmate în mod sistematic, limitând astfel eficacitatea sistemului de control și echilibru și oportunitățile de îmbunătățire sistemică. Pentru o mai bună **guvernare pe mai multe niveluri** este necesar să existe o mai bună cooperare și coordonare între autoritățile naționale, regionale și locale, să se asigure calitatea serviciilor la toate nivelurile și să fie corelate responsabilitățile administrative cu resursele și capacitățile. Având în vedere importanța asigurării atât a unui echilibru adecvat între administrațiile centrale, regionale și locale, cât și a unei aplicări coerente a normelor, procedurilor și standardelor la toate nivelurile administrației publice, sunt necesare mai multe eforturi în toate țările.

Furnizarea de **servicii administrative digitale** continuă să fie cel mai avansat domeniu al agendei de reformă a administrației publice, în special în Albania, Serbia și Ucraina. Alte țări trebuie să recupereze decalajul față de acestea, însă toate țările trebuie să se asigure în continuare că serviciile publice sunt accesibile și persoanelor cu mijloace sau competențe digitale insuficiente. De asemenea, se pot raționaliza și mai mult procesele administrative și se poate reduce sarcina de reglementare pentru cetățeni și întreprinderi.

Lipsa de eficacitate și de integritate a sistemului de **gestionare a finanțelor publice** erodează încrederea și afectează atât *generarea de venituri publice*, cât și *gestionarea cheltuielilor* în majoritatea țărilor implicate în procesul de aderare. *Transparența bugetară* și eficacitatea *cheltuielilor publice* sunt aspecte esențiale, în special în perioade de constrângeri fiscal-bugetare tot mai mari. Sistemele de *achiziții publice* au încă prea multe lacune pentru a asigura alocarea eficientă a banilor contribuabililor. O cultură a *răspunderii manageriale* și a *auditurilor interne și externe* ar asigura sustenabilitatea finanțelor unei țări, dar aceasta nu este încă implicită. Calitatea *gestionării activelor și a investițiilor* trebuie îmbunătățită mult mai mult pentru a permite țărilor implicate în procesul de aderare să elimine decalajul în materie de infrastructură față de statele membre ale UE și să beneficieze de avantajele viitoarei aderări la UE, inclusiv de fonduri pentru investiții.

Societatea civilă

O societate civilă care este liberă și dispune de mijloace de acțiune este o componentă-cheie a oricărui sistem democratic. În toate țările implicate în procesul de aderare există o societate civilă dinamică și activă, care monitorizează acțiunile guvernului și contribuie la elaborarea politicilor. Organizațiile societății civile continuă, de asemenea, să fie furnizori de servicii, în special de asistență pentru persoanele aflate în situații vulnerabile, și participă la răspunsul umanitar acordat ca urmare a războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei.

Libertatea de asociere și de întrunire este consacrată în cadrele juridice și, în general, poate fi exercitată. Cu toate acestea, sunt necesare reforme suplimentare pentru a aplica pe deplin standardele internaționale, iar punerea în aplicare trebuie să fie mult mai consecventă. Societatea civilă se confruntă cu presiuni constante, iar spațiul său de acțiune liberă a continuat să se diminueze, existând restricții asupra activităților sale și ale apărătorilor drepturilor omului. Utilizarea acțiunilor strategice în justiție împotriva mobilizării publice (SLAPP), inclusiv de către funcționari publici, se află într-o creștere alarmantă în Serbia și Bosnia și Herțegovina și se observă și în alte țări, cum ar fi Albania. În mod similar, este esențial ca măsurile de securitate să nu fie utilizate în mod abuziv, precum în cazul instrumentalizării pentru a viza opoziției politici sau criticii prin intermediul legislației de combatere a terorismului din Turcia, al restrângerii accesului liber la informații în Muntenegru și al normelor excesive încă neabrogate în materie de control și raportare privind prevenirea spălării banilor în Kosovo. Cele mai îngrijorătoare evoluții sunt legate însă de elaborarea „legilor privind agenții străini”, care duc la stigmatizarea și reprimarea organizațiilor societății civile. Acestea au fost propuse în entitatea Republica Srpska din Bosnia și Herțegovina și în Georgia (dar ulterior au fost retrase în Georgia din cauza presiunii internaționale și locale).

Sunt necesare progrese semnificative – de exemplu în Georgia, Serbia, Muntenegru, Bosnia și Herțegovina și Kosovo – pentru a îmbunătăți disponibilitatea și transparența finanțării publice, care ar trebui distribuită pe baza unor criterii obiective. Cadrul juridic privind filantropia și donațiile a fost îmbunătățit în Republica Moldova, dar legile privind voluntariatul sunt încă în curs de adoptare în Albania și Muntenegru. Procedurile de înregistrare a organizațiilor societății civile trebuie îmbunătățite, inclusiv în Albania, Macedonia de Nord și Muntenegru.

În pofida existenței unor politici de consolidare a mediului favorabil societății civile sau de cooperare guvernamentală cu societatea civilă din Albania, Kosovo, Macedonia de Nord sau Ucraina, punerea lor în aplicare este insuficientă și depinde adesea de finanțarea oferită de diverși donatori. Majoritatea țărilor recunosc contribuția valoroasă a societății civile la procesul de elaborare a politicilor. Există, de asemenea, mecanisme pentru consultări publice deschise, dar modul în care acestea sunt aplicate trebuie îmbunătățit. Persistă unele deficiențe în ceea ce privește mecanismele instituționalizate de cooperare între societatea civilă și guvern. Este esențial ca guvernele să asigure condiții pentru o participare semnificativă și incluzivă a organizațiilor societății civile la elaborarea politicilor.

Economia

În urma invaziei pe scară largă a Ucrainei de către Rusia în februarie 2022, cele 10 țări implicate în procesul de aderare s-au confruntat cu provocări economice și sociale majore. În Ucraina, PIB-ul a scăzut cu 29,1 % în 2022, întrucât întreaga țară a fost afectată profund de războiul de agresiune al Rusiei, care a generat o presiune semnificativă asupra stabilității macroeconomice. Creșterea PIB-ului în regiunea Balcanilor de Vest a încetinit la 3,2 % în 2022, în scădere de la 7,7 % – valoarea atinsă datorită redresării în urma recesiunii provocate de pandemia de COVID-19 în 2021. Cu toate acestea, gravitatea încetinerii a variat de la o economie la alta, creșterea PIB-ului real scăzând la 6,1 % în Muntenegru, 5,6 % în Turcia, 4,8 % în Albania, 4 % în Bosnia și Herțegovina, 3,5 % în Kosovo, 2,3 % în Serbia și 2,1 % în Macedonia de Nord. În Republica Moldova, PIB-ul s-a contractat semnificativ cu 5,9 %, în timp ce în Georgia a înregistrat în continuare o creștere de două cifre (10,1 %). Diferențele de creștere economică de la o țară la alta au fost determinate în principal de consecințele directe și indirecte ale războiului Rusiei în Ucraina, inclusiv de impactul acestuia asupra legăturilor comerciale, a energiei, a prețurilor alimentelor și a migrației. Previziunile economice pentru cele 10 economii sunt în continuare marcate de un grad ridicat de incertitudine cu privire la consecințele pe care le va avea în continuare războiul asupra creșterii economice, a ocupării forței de muncă și a coeziunii sociale.

În cursul anului 2022, țările au adoptat **măsuri fiscal-bugetare** pentru a atenua impactul economic al războiului și al creșterii prețurilor la energie și alimente. Întrucât prețurile la energie au scăzut substanțial față de nivelul maxim atins, măsurile respective ar trebui acum eliminate treptat, asigurându-se, în același timp, menținerea consolidării fiscal-bugetare și direcționarea protecției sociale către cei care au nevoie de aceasta. În Balcanii de Vest, Republica Moldova și Georgia, inflația a început să încetinească de la nivelul record înregistrat în toamna anului 2022, după o accelerare substanțială. În Turcia, inflația a scăzut, de asemenea, în prima jumătate a anului 2023, după ce presiunile asupra prețurilor la nivel mondial combinate cu o politică monetară neortodoxă au declanșat o depreciere semnificativă a lirei și au determinat creșterea inflației până la cel mai mare nivel din ultimele două decenii (peste 85 % în octombrie 2022). În Ucraina, perturbările lanțurilor de aprovizionare, costurile de producție mai ridicate și tipărirea de bani de către Banca Națională pentru a finanța războiul au condus la o creștere puternică a inflației, care a atins un nivel maxim de 26,6 % la sfârșitul anului 2022, înainte de a începe să scadă.

Piețele forței de muncă din Balcanii de Vest și din Turcia continuă să fie caracterizate de o activitate în general scăzută (mai ales în rândul femeilor și al tinerilor), de un șomaj ridicat și de exodul specialiștilor. Neconcordanțele structurale în materie de competențe persistă, fiind determinate de investițiile insuficiente în capitalul uman și de sistemele de învățământ slabe. Acest lucru necesită politici mai active în domeniul pieței forței de muncă, un dialog social bipartit și tripartit consolidat și investiții în perfecționare și recalificare. În acest context, partenerii din Balcanii de Vest s-au angajat în 2021 să instituie sisteme de garanție pentru

tineret, după modelul UE. La jumătatea anului 2023, majoritatea instituiseră grupuri interministeriale de experți menite să elaboreze planuri de punere în aplicare. Trei dintre parteneri și-au adoptat deja planurile, iar alții au început deja să lanseze sisteme-pilot în 2023. Piețele forței de muncă din Republica Moldova și Georgia au avut rezultate relativ bune în 2022, beneficiind de sosirea refugiaților calificați care fug din calea războiului Rusiei împotriva Ucrainei și de mobilizarea în Rusia, însă persistă deficiențe structurale. În orice caz, nivelurile ridicate de muncă informală rămân un aspect important în toate țările partenere. În Ucraina, fluxurile de refugiați și strămutarea în interiorul țării, împreună cu distrugerile enorme de capital, au afectat în mod dramatic piața forței de muncă, aceasta fiind deja caracterizată de o rată de activitate relativ scăzută și de exodul creierelor. Vor fi necesare eforturi enorme pentru a reconstrui o piață a forței de muncă funcțională și pentru a aborda lipsa de personal calificat după încheierea războiului. Consolidarea dialogului social, inclusiv consolidarea capacităților partenerilor sociali, va fi esențială în acest sens.

Este din ce în ce mai important ca toate cele 10 economii implicate în procesul de aderare să accelereze **reforme structurale** pentru a permite o redresare sustenabilă pe termen mediu și a realiza progrese în ceea ce privește îndeplinirea celor două criterii economice pentru aderarea la UE: asigurarea unor economii de piață funcționale și demonstrarea capacității de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din cadrul UE.

În ceea ce privește **economiile de piață funcționale**, niciuna dintre țările din Balcanii de Vest nu poate fi considerată în prezent ca având o economie de piață pe deplin funcțională, iar nivelurile de conformitate variază, în pofida progreselor înregistrate în unele țări. În timp ce Bosnia și Herțegovina se află încă într-un stadiu incipient de pregătire, fără niciun progres în ultimul an, majoritatea celorlalți parteneri au înregistrat unele progrese sau progrese satisfăcătoare în construirea unor economii de piață funcționale și au atins un nivel moderat sau bun de pregătire. Economia de piață a Turciei este foarte avansată, dar persistă motive serioase de îngrijorare cu privire la funcționarea sa, deoarece a regresat în privința unor elemente-cheie, cum ar fi aplicarea politicii monetare și mediul instituțional și de reglementare. De la alegeri s-au luat o serie de măsuri pentru a aborda unele dintre aceste preocupări. Republica Moldova și Ucraina se află într-un stadiu incipient/au un anumit nivel de pregătire, în timp ce Georgia este pregătită într-o măsură moderată. În ceea ce privește capacitatea lor de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței, numai Turcia are un nivel bun de pregătire. Serbia, Muntenegru și Macedonia de Nord au un nivel moderat de pregătire, Albania și Georgia au un anumit nivel de pregătire, Bosnia și Herțegovina și Republica Moldova se află într-un stadiu incipient/au un anumit nivel de pregătire, iar Kosovo și Ucraina se află într-un stadiu incipient.

Nivelul de punere în aplicare a orientărilor de politică convenite de comun acord a continuat să se deterioreze în Balcanii de Vest și Turcia, scăzând de la 50,8 % în 2020 la 42,9 % în 2021 și la 40,8 % în 2022. Punerea în aplicare a orientărilor de politică este esențială pentru ca țările să își alinieze în continuare economiile la cea a UE și să se pregătească pentru viitoarea lor participare la cadrul Uniunii Europene pentru coordonarea și supravegherea politicilor economice și sociale. Este necesar să se consolideze sustenabilitatea finanțelor publice, să se promoveze dezvoltarea capitalului uman și să se asigure reziliența la șocurile viitoare. Ar trebui să continue eforturile de promovare a tranziției digitale și a celei verzi, de îmbunătățire a mediului de afaceri și de aprofundare a integrării economice regionale pe baza standardelor UE pentru a atrage investiții și a stimula creșterea economică.

Anexa 2: Punerea în aplicare a Planului economic și de investiții pentru Balcanii de Vest

Punerea în aplicare a Planului economic și de investiții (PEI) pentru Balcanii de Vest⁴, adoptat la 6 octombrie 2020, este avansată. Planul vizează o integrare mai strânsă și reducerea decalajului socioeconomic dintre regiune și UE, contribuind la tranziția sa verde și la cea digitală și aducând Balcanii de Vest mai aproape de piața unică a UE. Planul este pus în aplicare prin intermediul unui pachet de granturi UE în valoare de 9 miliarde EUR și al mecanismului de garantare pentru Balcanii de Vest, care se preconizează că va atrage investiții de până la 20 de miliarde EUR.

Se preconizează că impactul acestor investiții asupra economiei regiunii va fi amplificat de progresele concrete în punerea în aplicare a pieței regionale comune și a programelor de reformă economică, precum și de progresele continue în domeniile statului de drept, gestionării finanțelor publice și reformei administrației publice.

Până în prezent, **UE a aprobat sau s-a angajat să asigure finanțări în valoare de 4,29 miliarde EUR sub formă de granturi** și se preconizează că **va mobiliza investiții de peste 10,76 miliarde EUR** din alte surse. Acestea includ finanțarea a 54 de proiecte emblematică în Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV), acțiuni bilaterale și multinaționale în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA) și finanțări IPARD (IPA pentru dezvoltare rurală) în sprijinul măsurilor agricole. În plus, UE a aprobat provizionarea a 21 de garanții în cadrul Fondului european pentru dezvoltare durabilă (FEDD+), care va mobiliza investiții semnificative prin intermediul băncilor și al instituțiilor financiare internaționale.

Investițiile în conectivitatea transporturilor se axează pe dezvoltarea infrastructurii necesare pentru transportul rutier, feroviar și pe căi navigabile, în concordanță cu prioritățile rețelelor transeuropene de transport. Aceste investiții vizează și modernizarea și ecologizarea infrastructurii existente pentru a contribui la soluții de mobilitate inteligentă, în concordanță cu Agenda verde.

Principalele proiecte emblematică aprobate în cadrul CIBV ca parte a Planului economic și de investiții se axează pe: (i) calea ferată Serbia-Bulgaria din cadrul coridorului X; (ii) Autostrada păcii, care leagă Kosovo de Serbia; (iii) autostrada din Bosnia și Herțegovina din cadrul coridorului Vc, care leagă țara de Marea Adriatică, Ungaria și Croația; (iv) Autostrada albastră din Albania; (v) autostrada din Macedonia de Nord din cadrul coridorului VIII și (vi) alte interconexiuni și rute ocolitoare rutiere și feroviare din regiune.

Aceste proiecte completează investițiile în conectivitate adoptate în anii precedenți, dintre care mai multe au fost finalizate în ultimele luni. Printre acestea se numără tronsonul autostrăzii Tarcin și tunelul Ivan din Bosnia și Herțegovina din cadrul coridorului Vc și tronsonul feroviar Bar-Vrbnica din Muntenegru din cadrul coridorului IV.

În coordonare cu Secretariatul permanent al Tratatului de instituire a Comunității transporturilor, regiunea continuă, de asemenea, să lucreze la elaborarea unor măsuri de reformă prin punerea în aplicare a cinci planuri de acțiune sectoriale (în domeniile feroviar, rutier, siguranță rutieră, facilitarea transporturilor și transportul naval și multimodalitate) și a

⁴ [COM\(2020\) 641 final](#).

Strategiei pentru o mobilitate durabilă și inteligentă pentru Balcanii de Vest. Planul cincinal aprobat de cei șase parteneri servește drept instrument suplimentar de planificare pentru reformele și tipurile de infrastructură cărora regiunea trebuie să le acorde prioritate în următorii ani.

Punerea în aplicare a acestor planuri de acțiune și modernizarea infrastructurii existente sunt sprijinite prin programul de transport sigur și durabil, în valoare de 80 de milioane EUR, adoptat de Consiliul operațional al CIBV în iunie 2023. Acesta finanțează soluții de mobilitate inteligentă și durabilă prin decarbonizare și digitalizare.

În urma introducerii cu succes a „culoarelor verzi” în regiune în timpul pandemiei de COVID-19, între Balcanii de Vest și țările UE se creează, de asemenea, culoare verzi și albastre similare (la traversările maritime), ca parte a măsurilor de facilitare a transporturilor. În prezent, acestea sunt testate cu Grecia, Italia și Croația, iar culoarele de la frontiera dintre Serbia și Ungaria sunt în curs de negociere.

În fine, ca parte a propunerii de revizuire a Regulamentului privind rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T), a fost instituit și inclus un coridor al Balcanilor de Vest în rețeaua globală și parțial în rețeaua centrală. Acest lucru demonstrează angajamentul UE față de conectivitatea din regiune, care este considerată parte integrantă a rețelei de transport a UE.

În ceea ce privește asistența financiară pentru transportul durabil acordată în temeiul Planului economic și de investiții, în cadrul CIBV au fost aprobate până în prezent 1,74 miliarde EUR, care au fost angajate în cadrul programelor IPA bilaterale și multinaționale. Se preconizează că această finanțare va mobiliza o sumă suplimentară de 5,7 miliarde EUR din alte surse.

Proiectele emblematice privind **tranziția către o energie curată și conectivitatea** se axează pe investiții în sursele regenerabile de energie, pe „valul de renovări” pentru eficiență energetică și pe facilitarea tranziției de la cărbune la surse alternative de energie. Securitatea energetică și diversificarea aprovizionării sunt, de asemenea, sprijinite.

În octombrie 2022, Comisia a anunțat un pachet de sprijin în domeniul energiei în valoare de 1 miliard EUR destinat regiunii. Jumătate din sumă reprezintă sprijin specific pentru grupurile sociale vulnerabile și întreprinderi, iar cealaltă jumătate este alocată pentru accelerarea tranziției energetice, în special prin investiții în măsuri de eficiență energetică, diversificarea aprovizionării și producerea de energie din surse regenerabile. Cea mai mare parte a sprijinului direct a fost plătit la începutul anului 2023, iar prioritizarea și adoptarea investițiilor au loc în cursul anului 2023.

Consiliul operațional al CIBV a adoptat până în prezent, în temeiul Planului economic și de investiții, 18 proiecte de investiții vizând construirea de centrale solare/fotovoltaice (de exemplu, în Albania, Kosovo și Macedonia de Nord), parcuri eoliene (de exemplu, în Serbia), reabilitarea centralelor hidroelectrice (de exemplu, în Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia de Nord și Serbia), rețeaua de transport al energiei electrice (de exemplu, coridorul de energie electrică transbalcanic) și eficiența energetică. De asemenea, UE sprijină și provizionează investiții în conductele de interconectare de gaze pentru a asigura o mai bună diversificare a surselor de energie.

Pentru a promova energia din surse regenerabile și eficiența energetică și pentru a sprijini realizarea de progrese în renovarea clădirilor publice și private, Comisia a realimentat programul regional de eficiență energetică cu 100 de milioane EUR printr-un acord de contribuție semnat în decembrie 2022. În prezent este în curs de negociere finanțarea în valoare de 45 de milioane EUR a unui mecanism de garantare specific pentru proiecte legate, în principal, de eficiența energetică și sursele regenerabile de energie; finanțarea respectivă a primit un aviz pozitiv din partea Consiliului operațional al CIBV în aprilie 2022.

În decembrie 2022, partenerii din Balcanii de Vest au adoptat obiective în materie de energie și climă pentru 2030 în temeiul Tratatului de instituire a Comunității Energiei. Pe această bază, ei își elaborează în prezent planurile naționale privind energia și clima, stabilind etapele necesare pentru atingerea obiectivelor stabilite. Comisia și Comunitatea Energiei colaborează, de asemenea, cu Balcanii de Vest în vederea elaborării unui sistem regional de comercializare a certificatelor de emisii ca parte a procesului lor de aderare.

Tranziția de la cărbune în regiune, în condițiile în care cea mai mare parte a sa depinde puternic de combustibilii fosili, va reprezenta o provocare socioeconomică majoră. Prin urmare, Comisia sprijină Platforma de cooperare pentru regiunile carbonifere în tranziție din Balcanii de Vest și Ucraina, reflectând o inițiativă similară a UE. O serie întreagă de schimburi bilaterale cu regiunile UE a avut deja loc, iar altele sunt în curs de planificare.

În ceea ce privește asistența financiară pentru energia curată acordată în temeiul Planului economic și de investiții, în cadrul CIBV au fost aprobate până în prezent 617 milioane EUR, care au fost angajate în cadrul programelor IPA bilaterale și multinaționale. Se preconizează că această finanțare va mobiliza o sumă suplimentară de 1,3 miliarde EUR din alte surse.

În plus, Comitetul operațional al CIBV a emis un aviz pozitiv cu privire la provizionarea a șase garanții de acces deschis conexe care se preconizează că vor genera investiții semnificative în infrastructura, eficiența și tranziția energetică. Contractele sunt în prezent în curs de negociere.

Prioritățile Planului economic și de investiții privind transporturile și energia completează eforturile din domeniul **mediului și al schimbărilor climatice**. Împreună, acestea contribuie la punerea în aplicare a Agendei verzi pentru Balcanii de Vest, adoptată odată cu Planul economic și de investiții și aprobată de liderii din Balcanii de Vest prin Declarația de la Sofia din noiembrie 2020. Agenda cuprinzând cinci piloni se bazează pe reforme de reglementare și pe investiții în regiune pentru a o alinia la ambițiile Pactului verde european, în special în domeniile tranziției energetice, prevenirii poluării, economiei circulare, protecției biodiversității și producției alimentare sustenabile. Punerea în aplicare a agendei este promovată prin proiectele emblematiche ale Planului economic și de investiții legate de transportul durabil, tranziția energetică și gestionarea deșeurilor și a apelor uzate.

Regiunea pune în aplicare un plan de acțiune detaliat pentru agendă, pe care liderii l-au aprobat la summitul de la Brdo din octombrie 2021. Deși Consiliul de Cooperare Regională păstrează un rol esențial în coordonarea inițiativelor regionale din cadrul Agendei verzi, Comisia a încheiat, la rândul său, un program EU4Green în valoare de 11 milioane EUR cu Agenția de mediu din Austria pentru a ajuta fiecare partener să își realizeze propriile strategii și reforme.

Pe lângă proiectele în domeniile energiei și transporturilor menționate anterior, investițiile sprijinite de UE în favoarea Agendei verzi se axează pe gestionarea deșeurilor și a apelor uzate, pe economia circulară, pe protecția mediului și pe agricultura durabilă. În cadrul inițiativei emblematiche nr. 7, Consiliul operațional al CIBV și Comisia au aprobat până în prezent finanțarea a șapte proiecte de investiții în gestionarea apei și a apelor uzate în toate cele șase țări partenere (inclusiv în capitalele Podgorița, Skopje, Belgrad și Sarajevo) și a trei programe de sprijinire a gestionării deșeurilor (în Albania, Macedonia de Nord și Serbia). Există, de asemenea, o serie de programe bilaterale privind biodiversitatea și protecția mediului în anumite zone (de exemplu, lacul Prespa), precum și un program regional de combatere a poluării în orașe prin sprijinirea Convenției primarilor pentru climă și energie, care ajută orașele să elaboreze planuri și să pună în aplicare proiecte-pilot în acest domeniu.

Tranziția verde în sectorul agroalimentar este realizată în mare măsură prin intermediul IPARD. Până în prezent, în temeiul planului economic și de investiții au fost angajate 152 de milioane EUR pentru a sprijini modernizarea producției alimentare sustenabile.

În ceea ce privește asistența financiară pentru protecția mediului și schimbările climatice acordată în temeiul Planului economic și de investiții, în cadrul CIBV au fost aprobate până în prezent 633 de milioane EUR, care au fost angajate în cadrul programelor IPA și IPARD bilaterale și multinaționale. Se preconizează că această finanțare va mobiliza o sumă suplimentară de 685 de milioane EUR din alte surse.

În plus, Comitetul operațional al CIBV a emis un aviz pozitiv cu privire la provizionarea a patru garanții de acces deschis legate de tranziția verde, vizând tranziția sustenabilă a orașelor, absorbantii de carbon și obligațiunile verzi. Contractele sunt în curs de pregătire în vederea semnării lor în 2023.

De asemenea, Planul economic și de investiții sprijină **transformarea digitală** a regiunii cu asistență tehnică și investiții. Se pune accent pe reformele în materie de reglementare care conduc la dezvoltarea unei piețe a serviciilor digitale și pe promovarea investițiilor în soluții digitale inovatoare și în infrastructura digitală. Până în prezent, în cadrul CIBV au fost aprobate două proiecte legate de banda largă în Serbia și, respectiv, de laboratoare TIC în Albania.

În ceea ce privește reforma cadrului juridic, Comisia menține un dialog anual în materie de reglementare privind politica digitală cu regiunea și sprijină summiturile periodice la nivel înalt referitoare la digitalizare din Balcanii de Vest. În cadrul dialogului din 30 iunie 2023, Albania, Muntenegru, Macedonia de Nord și Serbia au semnat acorduri de asociere la programul „Europa digitală” (DIGITAL). Participarea la programul DIGITAL va permite țărilor să participe la rețeaua de centre europene de inovare digitală care sprijină întreprinderile și sectorul public în tranziția verde și cea digitală. Cele șase țări au semnat în 2022 Declarația privind viitorul internetului, care stabilește viziunea și principiile pentru un internet de încredere. De asemenea, regiunea este asociată pe deplin la activitatea Organismului Autorităților Europene de Reglementare în Domeniul Comunicațiilor Electronice.

Comisia, împreună cu Consiliul de Cooperare Regională, a avut un rol esențial în încheierea acordului regional de roaming, care a introdus în regiune, începând cu 1 iulie 2021, un sistem de roaming la prețurile de pe piața națională. Prima reducere voluntară a tarifelor pentru serviciile de date în roaming decisă de către principalii operatori din UE și din Balcanii de Vest a intrat în vigoare la 1 octombrie 2023. Operatorii au convenit, de asemenea, o reducere progresivă în următorii ani, în vederea apropierei prețurilor de un sistem de roaming la prețurile de pe piața națională până în 2028.

În paralel, UE promovează dezvoltarea de noi soluții digitale pentru diferite aspecte ale economiilor din Balcanii de Vest, inclusiv transporturile, energia, logistica, guvernarea și comerțul. O inițiativă importantă de promovare a unor astfel de soluții este Balkathonul anual, care premiază proiecte inovatoare de tranziție digitală.

Este în curs de pregătire un program regional, EU4Digital. Acesta dispune de un buget de 15 milioane EUR și este planificat să fie pus în aplicare în 3 ani. Programul urmărește să completeze activitatea în curs referitoare la piața regională comună – spațiul digital regional, având ca punct de plecare obiectivele Agendei digitale pentru Balcanii de Vest.

Securitatea cibernetică rămâne un element important al Planului economic și de investiții. S-a finalizat o evaluare a nevoilor în materie de securitate cibernetică pentru regiune și se organizează o serie de evenimente de asistență tehnică prin intermediul instrumentului de

asistență tehnică și schimb de informații (TAIEX), consolidându-se pregătirea pentru incidentele cibernetice.

În ceea ce privește asistența financiară pentru tranziția digitală acordată în temeiul Planului economic și de investiții, în cadrul CIBV au fost aprobate până în prezent peste 50 milioane EUR, care au fost angajate în cadrul programelor IPA bilaterale și multinaționale. Se preconizează că această finanțare va mobiliza o sumă suplimentară de 240 de milioane EUR din alte surse.

În plus, Consiliul operațional al CIBV a aprobat provizionarea unei garanții de acces deschis în acest domeniu: Platforma pentru transformarea digitală.

Sprijinul acordat sectorului privat se axează pe finanțare direcționată prin intermediul unor mecanisme de garantare specifice pentru ca întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) să își poată demara activitatea, să inoveze și să devină competitive. Un sprijin similar este acordat și agroîntreprinderilor rurale, prin intermediul IPARD.

Trebuie create condițiile adecvate pentru dezvoltarea și creșterea sectorului privat, în special pentru microîntreprinderi și pentru întreprinderile mici și mijlocii (MIMM). Acest subiect se află în centrul dialogului privind politica economică desfășurat anual cu partenerii din Balcanii de Vest prin intermediul exercițiului referitor la programele de reformă economică (PRE) și al recomandărilor de politică economică rezultate în urma acestui exercițiu și aliniate la prioritățile Planului economic și de investiții.

Sprijinul pentru sectorul privat, orientat în special către stimularea inovării și consolidarea dublei tranziții verzi și digitale, este acordat în prezent prin intermediul a șase scheme de finanțare mixtă dedicate sectorului privat: *SMEs Go Green* (IMM-uri verzi), *Climate Programme* (Programul pentru climă), *Green Finance for Inclusion* (Finanțare verde pentru incluziune), *Sustainable Access to Finance for Entrepreneurship* (Acces sustenabil la finanțare pentru antreprenoriat), *Go Digital* (Digitalizare) și *Green for Growth* (Creștere verde), promovând creditarea verde.

Comisia sprijină, de asemenea, Forumul de investiții al celor șase camere de comerț și industrie din Balcanii de Vest pentru a promova interesele economice ale regiunii, inclusiv în afara acesteia. Comisia finanțează, în special, programul regional de dezvoltare a furnizorilor, care urmărește să contribuie la crearea de legături/oportunități pentru furnizorii interni.

În fine, Comisia a lansat o serie de inițiative în cadrul mecanismului de garantare pentru Balcanii de Vest, ca parte a mai amplului Fond european pentru dezvoltare durabilă Plus. Aceste inițiative includ provizionarea a 10 scheme de garantare destinate să ofere finanțare generală pentru dezvoltarea IMM-urilor și un mecanism de partajare a riscurilor agricole, precum și pentru promovarea creșterii favorabile incluziunii și a dublei tranziții. Contractele sunt în prezent în curs de atribuire.

În ceea ce privește asistența financiară pentru dezvoltarea sectorului privat acordată în temeiul Planului economic și de investiții, în cadrul CIBV au fost aprobate până în prezent 341 milioane EUR, care au fost angajate în cadrul programelor IPA bilaterale și multinaționale. Se preconizează că această finanțare va mobiliza o sumă suplimentară de 2,1 miliarde EUR din alte surse.

Al șaselea domeniu prioritar sprijinit de Planul economic și de investiții este **dezvoltarea capitalului uman și a inovării**, inclusiv în ceea ce privește tinerii, educația și adoptarea inovării. În iulie 2021, miniștrii din regiune au aprobat o declarație prin care țările lor se angajează să respecte principiile Pilonului european al drepturilor sociale și să pună în aplicare inițiativa emblematică „Garanția pentru tineret” din cadrul Planului economic și de

investiții. Summitul UE-Balcanii de Vest din octombrie 2021 a marcat lansarea unei agende cuprinzătoare privind inovarea, cercetarea, educația, cultura, tineretul și sportul (agenda de inovare).

Garanția pentru tineret reprezintă o schemă de activare menită să asigure faptul că tinerii din Balcanii de Vest primesc o ofertă de bună calitate de angajare, de continuare a educației, de intrare în ucenicie sau de efectuare a unui stagiu, într-un anumit termen din momentul în care devin șomeri sau nu mai participă la activități de educație formală. Schema necesită reforme și consolidarea capacităților în domeniile educației și formării profesionale, ocupării forței de muncă, serviciilor de ocupare a forței de muncă și protecției sociale. Toți partenerii din Balcanii de Vest, cu excepția Bosniei și Herțegovinei (unde activitatea este în curs), au adoptat planuri naționale de punere în aplicare a Garanției pentru tineret și au instituit mecanisme de coordonare, iar unii parteneri aplică deja scheme-pilot.

De la sfârșitul anului 2022, este disponibil pentru Balcanii de Vest mecanismul de asistență tehnică *inter pares* al UE, SOCIEUX+. Acesta este specializat în ocuparea forței de muncă, protecția forței de muncă și protecția socială și oferă asistență pe termen scurt instituțiilor naționale și locale din țările partenere care își desfășoară activitatea în sectoarele eligibile. În prezent, în Balcanii de Vest sunt în desfășurare 26 de acțiuni, legate în principal de protecția socială, de forța de muncă și de ocuparea forței de muncă.

Agenda pentru Balcanii de Vest privind inovarea, cercetarea, educația, cultura, tineretul și sportul continuă să plaseze Balcanii de Vest pe o traiectorie solidă către o cooperare mai strânsă în aceste domenii de politică. Numeroase eforturi de cooperare între statele membre ale UE și partenerii din Balcanii de Vest au consolidat domenii-cheie, cum ar fi sprijinul pentru modernizarea sistemelor de învățământ superior, cooperarea industrială și fabricația inteligentă, consolidarea ecosistemelor de inovare, formarea personalului medical, digitalizarea și securitatea cibernetică.

Principalul instrument de punere în aplicare al agendei de inovare este programul Orizont Europa, la care sunt asociați în prezent toți cei șase parteneri din Balcanii de Vest. Regiunea are, de asemenea, acces la mecanismul de sprijin al politicilor RTD și și-a sporit implicarea și participarea la inițiativele de cercetare ale UE, cum ar fi COST și EUREKA. Macedonia de Nord și Serbia sunt asociate la Erasmus+, în timp ce alți patru parteneri beneficiază de sprijin din partea dimensiunii internaționale a programului Erasmus+. Începând din 2023, inițiativa „Universități europene” din cadrul Erasmus+ este deschisă participării tuturor instituțiilor de învățământ superior din Balcanii de Vest în calitate de parteneri cu drepturi depline. Inițiativa favorizează alianțe transnaționale între instituțiile de învățământ superior care dezvoltă o cooperare structurală și strategică pe termen lung, creează universități ale viitorului și promovează identitatea și valorile europene. Partenerii din Balcanii de Vest sunt, de asemenea, asociați pe deplin la inițiativele UE în domeniul culturii, inclusiv la programul „Europa creativă” și la inițiativa „Noul Bauhaus european”. Această inițiativă promovează inovarea, sustenabilitatea, incluziunea și estetica în infrastructură și în alte proiecte și este legată în special de punerea în aplicare a Agendei verzi.

Asistența UE în acest domeniu include, de asemenea, o cooperare strânsă cu Balcanii de Vest în domeniul sănătății. Regiunea continuă să fie asociată la activitatea Comitetului pentru securitate sanitară al UE și a Centrului European de Prevenire și Control al Bolilor și are acces la achiziții publice comune de consumabile medicale. UE finanțează un proiect de reziliență în situații de criză sanitară în Balcanii de Vest și un proiect de investiții pentru extinderea Spitalului Universitar pentru Copii din Belgrad.

În ceea ce privește asistența financiară pentru dezvoltarea capitalului uman acordată în temeiul Planului economic și de investiții, în cadrul CIBV au fost aprobate până în prezent 368 de milioane EUR, care au fost angajate în cadrul programelor IPA bilaterale și multinaționale. Se preconizează că această finanțare va mobiliza o sumă suplimentară de 477 de milioane EUR din alte surse.

Cele șase priorități ale Planului economic și de investiții sunt susținute – iar impactul lor este amplificat – de angajamentul regiunii (și de sprijinul UE) de a crea o piață regională comună în Balcanii de Vest, bazată pe cele patru libertăți de circulație. Un progres major a fost încheierea, la sfârșitul anului 2022, a trei acorduri privind libera circulație a persoanelor în regiune. Punerea în aplicare cu succes a acestora va facilita călătoriile și recunoașterea calificărilor dobândite în cadrul învățământului superior și a anumitor calificări profesionale. UE sprijină dezvoltarea pieței comune prin intermediul Consiliului de Cooperare Regională și al Acordului central european de comerț liber (CEFTA).

În cele din urmă, succesul Planului economic și de investiții depinde de aplicarea de către toți partenerii a celor mai bune practici în domeniile statului de drept, finanțelor publice și gestionării investițiilor, precum și de promovarea unei administrații publice profesioniste și eficiente.

Anexa 3: Punerea în aplicare a Planului economic și de investiții (PEI) – prezentare generală pentru Ucraina, Republica Moldova și Georgia

În 2021, UE și cei cinci parteneri estici ai săi au lansat un **Plan economic și de investiții pentru Parteneriatul estic (PEI)**⁵. Scopul acestui plan este să sprijine redresarea economică după 2 ani de criză sanitară care a afectat societatea și economia. Planul urmărește, de asemenea, să realizeze transformarea verde și cea digitală necesare pentru a construi economii inovatoare, sustenabile din punctul de vedere al mediului, favorabile incluziunii sociale și reziliente.

De la începutul războiului de agresiune neprovocat al Rusiei împotriva Ucrainei, PEI a dobândit o semnificație socioeconomică și o relevanță politică cu totul noi. Acesta a devenit parte integrantă a răspunsului UE la impactul războiului împotriva Ucrainei prin furnizarea lichidităților și mobilizarea investițiilor necesare pentru a ajuta economia Ucrainei – și a Republicii Moldova – să rămână pe linia de plutire. PEI face parte, de asemenea, din sprijinul UE pentru integrarea acestor două țări – precum și a Georgiei – în economia și pe piețele energiei, sectorului digital și transporturilor ale UE. Acesta este un mecanism esențial pentru a facilita eforturile lor de aderare și pentru a valorifica beneficiile integrării europene.

Ambiția planului este de a mobiliza investiții de până la 17 miliarde EUR în regiune în perioada 2021-2027 prin utilizarea de granturi și garanții ale UE, în valoare de 2,3 miliarde EUR, ca efect de levier. Măsurile de politică de însoțire și sprijinul tehnic fac parte, de asemenea, din punerea în aplicare a PEI.

Până în septembrie 2023, fusese mobilizată o sumă totală de 6,2 miliarde EUR prin granturi bilaterale și regionale, operațiuni de finanțare mixtă și garanții în sprijinul priorităților PEI în Ucraina, Republica Moldova și Georgia. 3,5 miliarde EUR din această sumă sunt destinate sprijinirii punerii în aplicare a proiectelor emblematice naționale. Volumul investițiilor mobilizate până în prezent în cadrul PIE reprezintă 40 % din volumul-țintă de investiții de 17 miliarde EUR care urmează să fie mobilizate. În prima jumătate a anului 2023, investițiile mobilizate datorită planului s-au intensificat rapid. Odată cu încheierea de noi acorduri de garantare cu instituțiile financiare partenere în cadrul instrumentului FEDD+, se preconizează că punerea în aplicare a planului va continua să se accelereze.

Transporturi durabile

Conectivitatea în domeniul transporturilor durabile a fost o prioritate-cheie în regiune încă de la lansarea Parteneriatului estic în 2009. În decembrie 2021, UE și partenerii săi estici și-au reînnoit angajamentul de a consolida legăturile centrale de transport, cu accent pe rețeaua centrală TEN-T orientativă extinsă, inclusiv pe conexiunile care traversează Marea Neagră. Îmbunătățirile aduse principalelor conexiuni aeriene, rutiere, feroviare, maritime și pe căile navigabile interioare au un potențial enorm de stimulare a dezvoltării economice durabile, a integrării pieței și a comerțului transfrontalier în regiune și între regiune și UE. Din 2021, au fost mobilizate 1,2 miliarde EUR pentru a sprijini conectivitatea în domeniul transporturilor.

În Ucraina și Republica Moldova, UE și-a respectat angajamentul de a sprijini punerea în aplicare a **inițiativei privind culoarele de solidaritate** UE-Ucraina. Culoarele de solidaritate sunt axe de transport prioritare care leagă Ucraina și Republica Moldova de UE. Acestea reprezintă principala rută pentru comerțul cu bunuri esențiale dinspre și înspre Ucraina și au devenit un factor vital pentru economia țării. Comisia a colaborat cu statele sale membre, cu

⁵ [SWD\(2021\) 186 final](#).

Ucraina și Republica Moldova, cu parteneri internaționali și companii, precum și cu operatori de transport pentru a extinde culoarele de solidaritate și a le îmbunătăți funcționarea. Comisia se concentrează pe reducerea costurilor de transport și logistică de-a lungul culoarelor de solidaritate prin proceduri simplificate, modernizarea infrastructurii și utilizarea întregului potențial al tuturor rutelor. În acest context, prin intermediul a nouă proiecte din cadrul Mecanismului pentru interconectarea Europei, furnizând un sprijin total din partea UE de aproape 250 de milioane EUR, se vor moderniza punctele feroviare și rutiere de trecere a frontierei dintre statele membre ale UE (Ungaria, Polonia, România și Slovacia) care se învecinează cu Ucraina și Republica Moldova.

În 2022, Comisia a colaborat cu autoritățile din Republica Moldova, cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și cu Banca Europeană de Investiții (BEI) pentru a sprijini reabilitarea axei feroviare **nord-sud**. Obiectivul principal este îmbunătățirea capacității rețelei feroviare din Republica Moldova care acoperă aproximativ 128 km pe coridorul Vălcineț-Ocnița-Ungheni-Chișinău-Căinari, în special în ceea ce privește normele de greutate și viteza de deplasare. Aceste măsuri se adaugă investițiilor pe termen scurt destinate modernizării rapide a principalului punct rutier de trecere a frontierei dintre Ucraina și Slovacia și achiziționării de echipamente, cum ar fi scanere și generatoare, pentru punctele prioritare de trecere a frontierei dintre Ucraina și statele membre ale UE. Comisia a mobilizat granturi în valoare de 20 de milioane EUR prin intermediul Instrumentului de politică externă, pe lângă un împrumut de 12 milioane EUR din partea BERD.

În Georgia, UE și BEI au continuat să investească în **autostrada est-vest**, punând accentul pe „punctele negre”, care sunt tronsoane ale drumului unde numărul accidentelor rutiere și al deceselor este deosebit de ridicat. UE și BEI vor continua să sprijine dezvoltarea acestui coridor esențial cu o sumă totală de 446 de milioane EUR (incluzând 16,8 milioane EUR sub formă de granturi). În sprijinul inițiativei emblematice nr. 2 din Georgia, UE a lansat, de asemenea, un studiu de fezabilitate cuprinzător pentru a evalua viabilitatea comercială a unor linii suplimentare de feribot/de legătură pentru a conecta Georgia și Bulgaria prin Marea Neagră.

Din noiembrie 2022, Ucraina, Republica Moldova și Georgia participă în calitate de observatori la organismele **Comunității transporturilor**. Acest lucru va aduce beneficii concrete țărilor în ceea ce privește **punerea în aplicare a acquis-ului relevant al UE în domeniul transporturilor** și dezvoltarea rețelei orientative TEN-T pe teritoriile lor, precum și schimbul de bune practici cu partenerii regionali din Balcanii de Vest și cu statele membre ale UE. Secretariatul permanent al Tratatului de instituire a Comunității transporturilor (TCT) a început deja să colaboreze cu observatorii la diferite niveluri pentru a le prezenta activitatea Comunității transporturilor, pentru a-i implica în activitatea comitetelor tehnice ale TCT și pentru a demara lucrările cu privire la unele dintre principalele livrabile ale TCT (cum ar fi planurile de acțiune privind transportul feroviar, transportul rutier, siguranța rutieră, facilitarea transportului, transportul naval și multimodalitatea).

Republica Moldova și Ucraina au devenit asociate la Mecanismul pentru interconectarea Europei în mai și, respectiv, iunie 2023. Acest lucru ar trebui să conducă la o cooperare consolidată în sectorul transporturilor și să sprijine implementarea rețelei TEN-T extinse.

Facilitarea accesului IMM-urilor la finanțare

De la lansarea PEI, UE a sprijinit în mod activ eforturile partenerilor săi estici de a-și relansa economiile după 2 ani foarte dificili caracterizați de restricții de deplasare a persoanelor și de perturbarea comerțului din cauza pandemiei de COVID-19. UE a acordat o atenție deosebită abordării nevoilor de finanțare ale MIMM-urilor, mobilizând linii de credit în valoare de

1,5 miliarde EUR și servicii de consiliere pentru întreprinderi ca să le ajute să își reînceapă activitatea, să recupereze cotele de piață pierdute și să își digitalizeze și să își modernizeze operațiunile. Liniile de credit sprijinite de UE oferă condiții mai bune de împrumut pentru MIMM-uri, în special prin propunerea unor scadențe mai lungi, a unor cerințe reduse în materie de garanții reale, a unei asistențe tehnice personalizate și a unor stimulente pentru investiții. UE, în cooperare cu BGK, a oferit Ucrainei o garanție în valoare de 10 milioane EUR pentru a permite acordarea de noi împrumuturi IMM-urilor care nu s-ar califica pentru noi finanțări din cauza riscurilor legate de războiul în curs.

Facilitarea comerțului

În octombrie 2022, UE a lansat **Serviciul de asistență pentru comerț din cadrul Parteneriatului estic**, care urmărește să faciliteze accesul întreprinderilor la informații legate de comerț. Serviciul de asistență este un portal online cu acces detaliat la informații referitoare la piață (reglementări aplicabile în materie de export și import, măsuri tarifare și netarifare, taxe vamale, impozite, proceduri etc.), la statistici comerciale și la informații analitice privind potențialul piețelor naționale ale UE și ale Parteneriatului estic. În fiecare țară s-au efectuat anchete privind măsurile netarifare (de reglementare, procedurale) pentru a identifica obstacolele din calea comerțului cu bunuri și servicii și pentru a oferi recomandări în vederea depășirii lor.

Punerea în aplicare a proiectului „**EU4Business: Connecting Companies**” a continuat în 2022 și la începutul anului 2023. Proiectul urmărește să promoveze relațiile comerciale și parteneriatele de afaceri în țările Parteneriatului estic prin crearea de punți între IMM-uri și organizațiile de sprijin pentru întreprinderi din UE și omoloagele lor din cadrul Parteneriatului estic. A fost elaborat un program de mobilitate care permite schimburi între IMM-uri și organizațiile de sprijin pentru întreprinderi din ambele regiuni.

Energia durabilă și decarbonizarea economiilor

De la lansarea PEI, s-au înregistrat progrese semnificative în domeniul extrem de important al energiei durabile, în care s-au mobilizat deja investiții în valoare de 1,6 miliarde EUR la nivelul întregii regiuni a Parteneriatului estic.

În 2022, programul EU4Energy a continuat să sprijine Ucraina, Republica Moldova și Georgia să își elaboreze cadrele juridice și de reglementare în domeniul energiei. Programul a sprijinit, de asemenea, partenerii estici să creeze un mediu propice pentru dezvoltarea energiei din surse regenerabile și a mixurilor mai verzi de energie. Programul a jucat un rol central în asistența oferită **Ucrainei și Republicii Moldova** în procesul de post-sincronizare cu Rețeaua europeană a operatorilor de sisteme de transport. De asemenea, programul a sprijinit Ucraina în procesul de reconstrucție în curs a sistemului său energetic, contribuind la securitatea aprovizionării în regiune.

Cooperarea cu Agenția Internațională pentru Energie Regenerabilă (IRENA) a fost continuată. Aceasta a vizat identificarea condițiilor și a obstacolelor din calea dezvoltării și integrării surselor regenerabile de energie în țările Parteneriatului estic.

În **Ucraina**, prin inițiativa emblematică sprijinită de UE a Fondului pentru eficiență energetică (EEF) (104 milioane EUR acoperite de UE) s-a continuat punerea în aplicare cu succes a programul său de investiții în eficiența energetică a blocurilor de locuințe. Până la sfârșitul lunii martie 2023, EEF vizase aproape 80 000 de gospodării, 261 de proiecte fiind finalizate integral sau parțial în blocuri de locuințe (peste 80 % dintre acestea au fost renovări aprofundate). În 2022, EEF a introdus un nou program de „restaurare”, care sprijină reparațiile rapide ale clădirilor rezidențiale ce au suferit pagube nestructurale din cauza războiului.

Ca parte a Parteneriatului pentru promovarea eficienței energetice și a protecției mediului în Europa de Est (E5P), UE a cofinanțat mai multe proiecte conduse de BERD privind eficiența energetică și sistemele centralizate de termoficare în **Ucraina**. Proiectele privind reabilitarea sistemelor centralizate de termoficare acoperă Jitomir, Ternopil, Liov, Luțk și Cernăuți, cu un buget total de aproximativ 110 milioane EUR, care include un împrumut din partea BERD în valoare de 48 de milioane EUR. Sunt în desfășurare proiecte în materie de eficiență energetică pentru clădirile publice din Dnipro, cu un buget de 39 de milioane EUR, care include un împrumut din partea BERD în valoare de 20 de milioane EUR. În martie 2023, BEI a lansat un nou program major de renovare a clădirilor publice din Ucraina (până la 1 000 de spitale și școli), cu granturi din partea UE și a programului E5P. Acesta va acoperi acum și aspecte care nu au legătură cu eficiența energetică, cum ar fi adăposturile antiaeriene, măsuri mai bune de apărare împotriva incendiilor și un acces îmbunătățit pentru persoanele cu handicap. Un flux de lucru important, care a început în 2022 și este încă în desfășurare, include două programe finanțate de UE prin care se acordă sprijin de urgență privind locuințele pentru persoanele strămutate în interiorul țării.

În **Republica Moldova**, programul privind eficiența energetică a fost semnat în 2022 (finanțat printr-un grant în valoare de 15 milioane EUR și două împrumuturi în valoare de 30 de milioane EUR din partea BERD și a BEI). Este prima inițiativă națională privind eficiența energetică din Republica Moldova. Principalele categorii de clădiri vizate de program sunt clădirile publice deținute de stat și/sau de municipalități. Investiția totală este estimată la aproximativ 94 de milioane EUR. Finanțat în cadrul programului E5P, programul privind eficiența energetică a clădirilor publice din Chișinău a intrat în a doua fază de punere în aplicare și vizează renovarea a 119 clădiri publice. Faza 1 a programului privind sistemele centralizate de termoficare din Bălți (buget total de 11 milioane EUR, împrumut BERD în valoare de 7 milioane EUR) a fost finalizată și începe faza 2 (buget total de 18 milioane EUR, împrumut BERD în valoare de 14 milioane EUR).

În **Georgia** s-a încheiat în aprilie 2023 un proiect de înfrățire cu comisia de reglementare în domeniul energiei, pus în aplicare de un consorțiu condus de Austria și Germania. Acesta a cuprins activități de promovare a dezvoltării pieței energiei, inclusiv promovarea rolului care îi revine Autorității naționale georgiene de reglementare a aprovizionării cu energie și apă în reglementarea pieței, în integrarea energiei din surse regenerabile și în asigurarea eficienței energetice. În perioada 2021-2022, UE a acordat Republicii Moldova sprijin în valoare de 135 de milioane EUR pentru a ajuta segmentele cele mai vulnerabile ale populației să facă față creșterii costurilor energiei și pentru a sprijini redresarea socioeconomică pe termen lung, securitatea energetică și tranziția energetică a țării. Fondul de sprijin energetic pentru **Ucraina**, gestionat de Secretariatul Comunității Energiei și coprezidat de Comisia Europeană, a finanțat furnizarea de echipamente avansate pentru gaz în valoare de aproape 7,6 milioane EUR operatorului de sistem de transport de gaze din Ucraina pentru refacerea instalațiilor avariate și a celor din teritoriile eliberate.

În **Georgia**, în cadrul E5P, a fost pus în aplicare un proiect în materie de eficiență energetică pentru școlile din regiunile montane (grant în valoare de 2,6 milioane EUR). KfW și BERD pun în aplicare un program paralel de îmbunătățire a eficienței energetice a clădirilor publice, sprijinit printr-un grant în valoare de 13 milioane EUR din partea UE.

Centrul de finanțare și transfer de tehnologie pentru schimbările climatice – componenta EU4Climate, gestionat de BERD, ajută IMM-urile și întreprinderile cu capitalizare medie să își reducă impactul asupra mediului, precum și costurile cu energia și apa prin adoptarea unor tehnologii inovatoare și verzi.

Programul **EU4Climate** aflat în desfășurare a ajutat țările partenere să îmbunătățească politicile de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea și să treacă la o economie cu emisii scăzute și rezilientă la schimbările climatice, în concordanță cu Acordul de la Paris. A fost lansat un nou proiect cu Agenția Europeană de Mediu în calitate de partener de implementare pentru a ajuta **Georgia, Republica Moldova și Ucraina** să instituie un sistem de guvernare eficient pentru politicile climatice.

Gestionarea activelor naturale, clima și mediul

În 2022, investițiile în economia circulară au beneficiat de finanțări deblocate prin sprijinul acordat IMM-urilor. Acestea au fost însoțite de sprijin în materie de reglementare și de servicii de consiliere pentru întreprinderi, furnizate în principal prin intermediul programului EU4Environment. În Ucraina, UE a continuat să sprijine crearea unor scheme de răspundere extinsă a producătorilor pentru diferite fluxuri de deșeurii. În plus, s-au finalizat hărțile deșeurilor industriale pentru o serie de regiuni din Georgia și Ucraina. În Republica Moldova s-au finalizat evaluările de fezabilitate pentru transformarea zonei economice libere Valkaneș și a parcului industrial Tracom în parcuri ecoindustriale. Tot în Republica Moldova s-a finalizat o evaluare a mecanismelor existente de răspundere extinsă a producătorilor și s-au furnizat recomandări de politică. Acestea au inclus recomandări de îmbunătățire a cadrului juridic privind punerea în aplicare a mecanismelor de răspundere extinsă a producătorilor pentru deșeurile de echipamente electrice și electronice și pentru deșeurile de baterii. În ceea ce privește sprijinul în materie de reglementare, Georgia a primit asistență pentru a-și actualiza strategia națională privind deșeurile pentru perioada 2016-2030 și pentru a elabora un nou plan național de gestionare a deșeurilor pentru perioada 2022-2026. Documentele, adoptate de guvern în august 2022, cuprind obiective actualizate, abordează aspecte legate de deșeurile biodegradabile și periculoase și prezintă cerințele pentru schemele de răspundere extinsă a producătorilor.

În ceea ce privește sprijinul sub formă de consiliere, datorită cooperării cu Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, s-au elaborat evaluări ale ecoinovării și foi de parcurs pentru cinci IMM-uri din sectorul vitivinicol și din sectorul confecțiilor din Republica Moldova. Opt IMM-uri georgiene din sectorul agricol și industria ospitalității au beneficiat de un sprijin similar sub formă de consiliere. Produsele a trei societăți axate pe export din Ucraina și a cinci societăți axate pe export din Georgia sunt evaluate utilizând metodologia privind amprenta de mediu a produselor.

Infrastructura din domeniul apei din Ucraina, Republica Moldova și Georgia este afectată de lipsa cronică de investiții de capital, lucrări de întreținere și reparații. Prin urmare, PEI urmărește să modernizeze în continuare alimentarea cu apă și salubritatea și să contribuie la punerea în practică a planurilor de management al bazinelor hidrografice. În Ucraina, Republica Moldova și Georgia sunt în desfășurare mai multe proiecte de investiții care beneficiază de sprijinul UE. În contextul războiului de agresiune al Rusiei, finanțarea din partea UE a ajutat 6,9 milioane de persoane din Ucraina să recapete acces la apă curată. UE a mobilizat fonduri pentru investiții în infrastructura din domeniul apei, în cooperare cu mai multe instituții financiare internaționale, printre care se numără AFD, BEI, BERD, KfW și NEFCO.

În scopul de a oferi sprijin tehnic pentru reforme și investiții în sectorul apei, la începutul anului 2022 a început punerea în aplicare a programului EU4Environment – Apă și date, care a produs primele sale rezultate. Procesul dialogurilor politice naționale privind apa a fost reinițiat în toate țările partenere. În cadrul programului, în Georgia s-a demarat elaborarea unor noi planuri de management al bazinelor hidrografice, iar în Ucraina au continuat lucrările privind planul de management al bazinului hidrografic al râului Nipru. Sprijinul

pentru identificarea de investiții în silvicultură, biodiversitate și protecția naturii se află în faza inițială. Cu toate acestea, Ucraina și Republica Moldova au înregistrat progrese în acest domeniu prin aderarea la programul LIFE al UE.

Sprijinul pentru identificarea de investiții în silvicultură și în zonele protejate se află în faza inițială.

Infrastructură și servicii digitale

Prin intermediul PIE, UE s-a angajat să mobilizeze **investiții publice și private de până la 1,5 miliarde EUR** pentru a sprijini transformarea digitală a regiunii în concordanță cu standardele UE. Planul prevede, de asemenea, un set de **inițiative emblematice** legate de conectivitatea digitală, care au fost identificate în comun cu partenerii estici ca priorități de investiții. Aceste proiecte se încadrează în **strategia** mai amplă **Global Gateway**.

De la lansarea PEI, UE a colaborat activ cu statele sale membre, cu instituțiile financiare europene și internaționale și cu sectorul privat pentru a sprijini proiecte în sectorul digital în regiune. Acestea vizează introducerea conexiunii rapide și la prețuri accesibile la internet în zonele rurale din **Georgia**, precum și pregătirea terenului pentru construirea unui cablu digital care să conecteze UE cu Georgia și cu regiunea Caucazului de Sud prin Marea Neagră. Implicarea UE în aceste proiecte a fost esențială pentru a asigura conformitatea lor cu standardele digitale ale UE, în special în ceea ce privește securitatea cibernetică (setul de instrumente pentru securitatea rețelelor 5G) și accesul liber la internet.

În domeniul **economiei digitale**, ca parte a inițiativei EU4Digital, statele membre ale UE și Ucraina, Republica Moldova și Georgia au realizat împreună nouă activități-pilot privind comerțul electronic, vama electronică și semnătura electronică pentru a îmbunătăți accesul la piața unică digitală a Uniunii Europene. Comisia a facilitat încheierea de **acorduri voluntare de roaming** între operatorii de telecomunicații din UE și cei din **Ucraina și Republica Moldova**, oferind beneficii concrete cetățenilor și întreprinderilor.

În **Republica Moldova și Georgia** s-au elaborat **strategii naționale în materie de bandă largă** pentru a facilita investițiile în internetul de mare viteză și la prețuri accesibile în regiune. Acestea au inclus o coinvestiție în valoare de 70 de milioane EUR din partea BEI și a Băncii Mondiale în Georgia pentru a implementa banda largă în comunitățile rurale. Prețul conectivității internaționale pentru instituțiile de cercetare și de învățământ a scăzut cu 70 % în ultimii ani. În plus, între UE, **Republica Moldova și Ucraina** s-au creat două autostrăzi digitale ultrarapide (până la 400 Gbps) pentru a facilita cooperarea în domeniul cercetării și inovării, inclusiv participarea la programul Orizont Europa.

În Ucraina, finanțarea suplimentară mobilizată de la începutul agresiunii Rusiei a sprijinit transformarea digitală rezilientă a țării, inclusiv interoperabilitatea registrelor, alinierea identității electronice la standardele UE și efectuarea de copii de siguranță ale datelor. Sprijinul acordat contribuie, de asemenea, la alinierea legislației Ucrainei la acquis-ul relevant al UE din domeniul telecomunicațiilor în roaming, astfel încât această țară să poată adera la zona UE de roaming la prețurile de pe piața națională.

Sănătatea și sistemele de sănătate

În **Republica Moldova**, un proiect UE-Organizația Mondială a Sănătății (OMS) de punere la dispoziție a vaccinurilor a oferit sprijin tehnic Ministerului Sănătății și altor părți interesate pentru elaborarea planurilor de furnizare a serviciilor de vaccinare, a planurilor naționale de contingență în materie de imunizare și a unei evaluări a riscurilor în contextul primirii refugiaților de către țara respectivă. S-au alocat resurse pentru achiziționarea de echipamente informatice și pentru lanțul frigorific. Printre acestea s-au numărat calculatoare și

echipamente pentru depozitele naționale și 10 depozite regionale de vaccinuri și 15 vehicule pentru vizitele de supraveghere în scop de sprijin efectuate de Agenția Națională pentru Sănătate Publică. UE a sprijinit campanii de comunicare în 10 dintre cele 37 de districte cu cea mai scăzută acoperire vaccinală.

În **Georgia** s-a acordat asistență tehnică specifică pentru elaborarea unui protocol de cercetare formativă calitativă privind imunizarea și a unui pachet integrat de formare pentru personalul medical privind imunizarea de rutină și vaccinarea împotriva COVID-19. În cadrul proiectului UE-OMS au fost furnizate, de asemenea, echipamente pentru lanțul frigorific în scopul de a consolida infrastructura de depozitare a vaccinurilor la nivel național și districtual.

Capitalul uman

Sprijinul pentru reforma învățământului, inclusiv a învățământului primar, superior și profesional, a formării profesionale și a învățării pe tot parcursul vieții, reprezintă un element central al PEI. Oferirea de oportunități pentru schimburile de tineri și studenți (de exemplu, prin Erasmus+) și investiții mai semnificative în capacitatea de cercetare sunt elemente centrale ale sprijinului acordat de PEI pentru dezvoltarea capitalului uman.

În ceea ce privește schimburile de studenți, 3 507 studenți din Ucraina, Republica Moldova și Georgia au putut studia în universități din UE în 2022, iar 429 de studenți au putut studia într-o universitate din cele trei țări. În total, 2 504 cadre didactice universitare au putut petrece timp într-o altă universitate europeană, iar 1 864 de cadre didactice universitare au petrecut timp într-o universitate din cele trei țări.

În **Ucraina**, UE acordă de mult timp sprijin pentru sectorul învățământului, împărțit în aproximativ patru domenii: sprijin pentru învățământul primar/secundar și reforma „Noua școală ucraineană” (2 milioane EUR); sprijin pentru reforme (16 milioane EUR sub formă de asistență tehnică) și măsuri de renovare (21 de milioane EUR) în domeniul educației și formării profesionale (EFP) și sprijin pentru învățământul superior prin granturi acordate universităților strămutate în 2014 din cauza agresiunii Rusiei în estul Ucrainei (diverse granturi în valoare de 10 milioane EUR).

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a condus la o **reajustare a sprijinului existent** și la includerea unor priorități suplimentare pentru a permite acordarea de sprijin de urgență (de exemplu, generatoare de curent electric pentru școlile EFP). În plus, UE: (i) a reabilitat instituții de învățământ – 66 de milioane EUR furnizate sub formă de sprijin bugetar (pe lângă alte 34 de milioane EUR prin proiecte gestionate de Comisia Europeană); (ii) a achiziționat autobuze școlare (14 milioane EUR) și (iii) în cadrul fazei II a programului „U-LEAD with Europe” – Reabilitarea școlilor locale pentru reziliență – a furnizat 5 milioane EUR pentru ca municipalitățile afectate de război să devină furnizori rezilienți de servicii publice locale, în special de educație, pentru a atenua impactul la nivel local al războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei.

În 2022, UE a alocat 12 milioane EUR pentru sprijinirea educației și a ocupării forței de muncă în Republica Moldova, din care 10 milioane EUR s-au axat pe educație, pentru a îmbunătăți calitatea și relevanța educației și a oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți. Celelalte 2 milioane EUR au vizat îmbunătățirea cadrului juridic, a politicilor și a capacităților pentru îmbunătățirea accesului la piața muncii și a condițiilor de muncă în această țară.

În Georgia, programul de dezvoltare a competențelor și de corelare a acestora cu nevoile pieței forței de muncă (48,5 milioane EUR) vizează sprijinirea consolidării competențelor pentru a răspunde nevoilor sectorului privat prin creșterea calității EFP. În 2022, în cadrul

părții de sprijin bugetar a acestui program au fost plătite 7 milioane EUR. S-au înregistrat progrese deosebite în ceea ce privește introducerea unei noi metodologii pentru dezvoltarea calificărilor în domeniul EFP, pentru a apropia sistemul Georgiei de standardele UE și internaționale.

Indici	INDICATORI AI UNOR PĂRȚI TERȚE REFERITORI LA SITUAȚIA DEMOCRAȚIEI, A BUNEI GUVERNANȚE ȘI A STATULUI DE DREPT ÎN ȚĂRILE CANDIDATE ȘI POTENȚIAL CANDIDATE ⁶									
	Albania	Bosnia și Herțegovina	Kosovo	Macedonia de Nord	Munteșnegru	Serbia	Turcia	Georgia	Republica Moldova	Ucraina
Nations in Transit 2023 – Democracy Scores, Freedom House https://freedomhouse.org/count-ries/nations-transit/scores	Punctaj total: 46/100 (2022: 46/100) Statut: regim în tranziție sau hibrid (2022: regim în tranziție sau hibrid)	Punctaj total: 37/100 (2022: 38/100) Statut: regim în tranziție sau hibrid (2022: regim în tranziție sau hibrid)	Punctaj total: 38/100 (2022: 38/100) Statut: regim în tranziție sau hibrid (2022: regim în tranziție sau hibrid)	Punctaj total: 48/100 (2022: 47/100) Statut: regim în tranziție sau hibrid (2022: regim în tranziție sau hibrid)	Punctaj total: 46/100 (2022: 47/100) Statut: regim în tranziție sau hibrid (2022: regim în tranziție sau hibrid)	Punctaj total: 46/100 (2022: 46/100) Statut: regim în tranziție sau hibrid (2022: regim în tranziție sau hibrid)	nu se aplică	Punctaj total: 34/100 (2022: 35/100) Statut: regim în tranziție sau hibrid (2022: regim în tranziție sau hibrid)	Punctaj total: 36/100 (2022: 35/100) Statut: regim în tranziție sau hibrid (2022: regim în tranziție sau hibrid)	Punctaj total: 39/100 (2022: 39/100) Statut: regim în tranziție sau hibrid (2022: regim în tranziție sau hibrid)
Libertatea în lume în 2023 – Global Freedom Score, Freedom House https://freedomhouse.org/count-ries/freedom-world/scores	Punctaj total: 67/100 (2022: 67/100) Statut: parțial liberă (2022: parțial liberă)	Punctaj total: 52/100 (2022: 53/100) Statut: parțial liberă (2022: parțial liberă)	Punctaj total: 60/100 (2022: 56/100) Statut: parțial liber (2022: parțial liber)	Punctaj total: 68/100 (2022: 67/100) Statut: parțial liberă (2022: parțial liberă)	Punctaj total: 67/100 (2022: 67/100) Statut: parțial liber (2022: parțial liber)	Punctaj total: 60/100 (2022: 62/100) Statut: parțial liberă (2022: parțial liberă)	Punctaj total: 32/100 (2022: 32/100) Statut: neliberă (2022: neliberă)	Punctaj total: 58/100 (2022: 58/100) Statut: parțial liberă (2022: parțial liberă)	Punctaj total: 62/100 (2022: 62/100) Statut: parțial liberă (2022: parțial liberă)	Punctaj total: 50/100 (2022: 61/100) Statut: parțial liberă (2022: parțial liberă)
Indicele democrației 2022 – The Economist Intelligence Unit https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2022/	Punctaj general: 6,41/10 (2021: 6,11/10) Loc: 64/167 (2021: 68/167) Tipul de regim: democrație defectuoasă (2021: democrație defectuoasă)	Punctaj general: 5,00/10 (2021: 5,04/10) Loc: 97/167 (2021: 95/167) Tipul de regim: regim hibrid (2021: regim hibrid)	nu se aplică	Punctaj general: 6,10/10 (2021: 6,03/10) Loc: 72/167 (2021: 73/167) Tipul de regim: democrație defectuoasă (2021: democrație defectuoasă)	Punctaj general: 6,45/10 (2021: 6,02/10) Loc: 61/167 (2021: 74/167) Tipul de regim: democrație defectuoasă (2021: democrație defectuoasă)	Punctaj general: 6,33/10 (2021: 6,36/10) Loc: 68/167 (2021: 63/167) Tipul de regim: democrație defectuoasă (2021: democrație defectuoasă)	Punctaj general: 4,35/10 (2021: 4,35/10) Loc: 103/167 (2021: 103/167) Tipul de regim: regim hibrid (2021: regim hibrid)	Punctaj general: 5,20/10 (2021: 5,12/10) Loc: 90/167 (2021: 91/167) Tipul de regim: regim hibrid (2021: regim hibrid)	Punctaj general: 6,23/10 (2021: 6,10/10) Loc: 69/167 (2021: 69/167) Tipul de regim: democrație defectuoasă (2021: democrație defectuoasă)	Punctaj general: 5,42/10 (2021: 5,57/10) Loc: 87/167 (2021: 86/167) Tipul de regim: regim hibrid (2021: regim hibrid)

⁶Tabelul prezintă cele mai recente clasificări și/sau punctaje disponibile acordate de părțile terțe. Atunci când sunt disponibile, între paranteze se fac trimiteri suplimentare la datele din evaluarea precedentă.

Clasamentul mondial al libertății presei 2023 – Reporteri fără frontiere https://rsf.org/en/index	Punctaj global: 57,86/100 (2022: 56,41/100) Loc: 96/180 (2022: 103/180)	Punctaj global: 65,43/100 (2022: 65,64/100) Loc: 64/180 (2022: 67/180)	Punctaj global: 68,38/100 (2022: 67,00/100) Loc: 56/180 (2022: 61/180)	Punctaj global: 74,35/100 (2022: 68,44/100) Loc: 38/180 (2022: 57/180)	Punctaj global: 74,28/100 (2022: 66,54/100) Loc: 39/180 (2022: 63/180)	Punctaj global: 59,16/100 (2022: 61,51/100) Loc: 91/180 (2022: 79/180)	Punctaj global: 33,97/100 (2022: 41,25/100) Loc: 165/180 (2022: 149/180)	Punctaj global: 61,69/100 (2022: 59,30/100) Loc: 77/180 (2022: 89/180)	Punctaj global: 77,62/100 (2022: 73,47/100) Loc: 28/180 (2022: 40/180)	Punctaj global: 61,19/100 (2022: 55,76/100) Loc: 79/180 (2022: 106/180)
Indicele statului de drept 2022 – World Justice Project https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2022/	Punctaj general: 0,49/1 (2021: 0,49/1) Locul la nivel mondial: 87/140 (2021: 83/139)	Punctaj general: 0,52/1 (2021: 0,52/1) Locul la nivel mondial: 70/140 (2021: 72/139)	Punctaj general: 0,56/1 (2021: 0,55/1) Locul la nivel mondial: 57/140 (2021: 60/139)	Punctaj general: 0,53/1 (2021: 0,53/1) Locul la nivel mondial: 63/140 (2021: 64/139)	nu se aplică	Punctaj general: 0,49/1 (2021: 0,49/1) Locul la nivel mondial: 83/140 (2021: 81/139)	Punctaj general: 0,42/1 (2021: 0,42/1) Locul la nivel mondial: 116/140 (2021: 117/139)	Punctaj general: 0,60/1 (2021: 0,61/1) Locul la nivel mondial: 49/140 (2021: 49/139)	Punctaj general: 0,52/1 (2021: 0,51/1) Locul la nivel mondial: 68/140 (2021: 73/139)	Punctaj general: 0,50/1 (2021: 0,51/1) Locul la nivel mondial: 76/140 (2021: 74/139)
Indicatori de guvernanță la nivel mondial 2022 – Statul de drept, Grupul Băncii Mondiale http://info.worldbank.org/governance/wgi/	Rang percentil: 47,17/100	Rang percentil: 41,5/100	Rang percentil: 39,62/100	Rang percentil: 50,00/100	Rang percentil: 48,58/100	Rang percentil: 49,06/100	Rang percentil: 36,79/100	Rang percentil: 56,60/100	Rang percentil: 41,98/100	Rang percentil: 18,87/100
Indicatori de guvernanță la nivel mondial 2022 – Eficacitatea autorităților publice, Grupul Băncii Mondiale http://info.worldbank.org/governance/wgi/	Rang percentil: 56,60/100	Rang percentil: 12,74/100	Rang percentil: 44,34/100	Rang percentil: 49,53/100	Rang percentil: 51,42/100	Rang percentil: 57,08/100	Rang percentil: 43,87/100	Rang percentil: 72,64/100	Rang percentil: 40,57/100	Rang percentil: 33,02/100
Indicatori de guvernanță la nivel mondial 2022 – Controlul corupției, Grupul Băncii Mondiale http://info.worldbank.org/governance/wgi/	Rang percentil: 38,68/100	Rang percentil: 25,94/100	Rang percentil: 47,17/100	Rang percentil: 43,87/100	Rang percentil: 50,94/100	Rang percentil: 35,38/100	Rang percentil: 34,91/100	Rang percentil: 72,17/100	Rang percentil: 42,92/100	Rang percentil: 29,25/100

Indicele de percepție a corupției 2022 – Transparency International https://www.transparency.org/ en/cpi/2022	Punctaj: 36/100 (2021: 35/100) Loc: 101/180 (2021: 110/180)	Punctaj: 34/100 (2021: 35/100) Loc: 110/180 (2021: 110/180)	Punctaj: 41/100 (2021: 39/100) Loc: 84/180 (2021: 87/180)	Punctaj: 40/100 (2021: 39/100) Loc: 85/180 (2021: 87/180)	Punctaj: 45/100 (2021: 46/100) Loc: 65/180 (2021: 64/180)	Punctaj: 36/100 (2021: 38/100) Loc: 101/180 (2021: 96/180)	Punctaj: 36/100 (2021: 38/100) Loc: 101/180 (2021: 96/180)	Punctaj: 56/100 (2021: 55/100) Loc: 41/180 (2021: 45/180)	Punctaj: 39/100 (2021: 36/100) Loc: 91/180 (2021: 105/180)	Punctaj: 33/100 (2021: 32/100) Loc: 116/180 (2021: 122/180)
--	--	--	--	--	--	---	---	--	---	--

DATE STATISTICE (la data de 31.8.2023), partea 1 (Albania – Muntenegru)

Demografie	Notă	Albania		Bosnia și Herțegovina		Kosovo		Macedonia de Nord		Muntenegru		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Populația totală (în mii de locuitori)		2 846 s	2 830 s	:	:	1 782 s	1 798 s	2 076 s	2 069 s	622 s	621 s	447 485 s	447 001 bps
Proporția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani din populația totală (în %)		68,4 s	68,2 s	:	:	67,1 s	67,3 s	69,3 s	69,1 s	66,5 s	66,2 s	64,3 ps	64,1 bps
Rata brută a mișcării naturale a populației (la 1 000 de locuitori)		0,2	– 1,2	:	:	7,4 ep	:	- 3,2	- 5,1	- 0,3	- 3,4	- 2,5 ep	- 2,7 bep
Speranța de viață la naștere, bărbați (în ani)		75,2	73,6	:	:	:	:	72,2	71,1 b	73,2	70,8	77,5 ep	77,2 bep
Speranța de viață la naștere, femei (în ani)		79,6	77,7	:	:	:	:	76,7	75,5 b	78,8	77,0	83,2 ep	82,9 bep

Piața forței de muncă	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Rata de activitate economică a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani: proporția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani care sunt active din punct de vedere economic (în %)													
Total	1) 2) 3) 4) 5) 6) 7)	75,3 ew	75,1 ew	62,3 bw	63,4 bw	42,9 w	43,9 w	70,5	70,5 w	67,2	64,7 w	77,6	78,4 b
Bărbați	1) 2) 3) 4) 5) 6) 7)	83,9 ew	84,2 ew	75,4 bw	76,7 bw	63,0 w	63,8 w	82,5	83,2 w	74,6	71,7 w	83,6	84,0 b
Femei	1) 2) 3) 4) 5) 6) 7)	66,9 ew	66,3 ew	49,1 bw	50,0 bw	23,1 w	24,4 w	58,2	57,4 w	59,9	57,8 w	71,7	72,9 b
Rata de ocupare a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (% din populație)													
Total	1) 2) 3) 4) 5) 6)	66,3 ew	66,3 ew	52,5 bw	52,6 bw	32,3 w	35,1 w	59,1	59,5 w	55,2	54,2 w	72,2	73,1 b
Bărbați	1) 2) 3) 4) 5) 6)	74,0 ew	74,6 ew	64,9 bw	66,0 bw	48,8 w	51,9 w	68,9	69,5 w	61,7	59,8 w	78,0	78,5 b
Femei	1) 2) 3) 4) 5) 6)	58,8 ew	58,3 ew	40,0 bw	39,1 bw	16,0 w	18,5 w	49,0	49,2 w	48,8	48,7 w	66,5	67,6 b
Persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, % din populația din aceeași	1) 2) 8) 5) 4) 9)	26,6 w	24,0 w	21,6 w	19,9 w	33,6 w	32,1 w	19,6	17,9 w	21,1	20,2 w	11,1	10,8 b

grupă de vârstă													
-----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Piața forței de muncă (continuare)	Notă	Albania		Bosnia și Herțegovina		Kosovo		Macedonia de Nord		Munte negru		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 29 de ani care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, % din populația din aceeași grupă de vârstă	1) 2) 8) 5) 4) 9)	27,9 w	26,1 w	25,9 w	25,1 w	40,4 w	36,6 w	26,2	24,3 w	26,6	26,5 w	13,8	13,1 b
Principalele sectoare în care este ocupată forța de muncă													
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 10)	36,1 ew	33,8 ew	12,0 bw	9,4 bw	4,8 w	2,8 w	12,0 s	11,5 w	7,5 s	6,4 w	4,3 s	3,8 bs
Industrie (în %)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 10)	13,4 ew	13,8 ew	23,9 bw	24,4 bw	16,3 w	14,8 w	23,9 s	23,9 w	10,1 s	10,2 w	18,2 s	18,0 bs
Construcții (în %)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 10)	7,0 ew	8,1 ew	9,5 bw	9,1 bw	11,1 w	10,5 w	6,9 s	6,8 w	8,3 s	6,7 w	6,6 s	6,6 bs
Servicii (în %)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 10)	43,5 ew	44,3 ew	54,7 bw	57,0 bw	67,9 w	71,9 w	57,1 s	57,7 w	73,5 s	76,7 w	70,1 s	70,9 bs
Persoane angajate în sectorul public ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (în %)	11) 12) 13) 5) 4)	15,5 ew	16,3 ew	19,1 bw	19,8 bw	28,7 w	28,3 w	24,4 w	25,6 w	30,5 w	32,7 w	:	:
Persoane angajate în sectorul privat ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (în %)	14) 1) 13) 2) 5)	84,5 ew	83,7 ew	80,9 bw	80,2 bw	71,3 w	71,7 w	75,6 w	74,4 w	65,6 w	63,7 w	:	:
Ratele șomajului (% din forța de muncă)													
Total	1) 2) 3) 4) 5) 6) 15) 16)	11,8 ew	11,6 ew	15,9 bw	17,4 bw	25,8 w	20,6 w	16,4	15,7 w	17,9	16,6 w	7,1	7,1 b
Bărbați	1) 2) 3) 4) 5) 6) 15) 16)	11,6 ew	11,4 ew	14,2 bw	14,4 bw	23,4 w	18,9 w	16,7	16,4 w	17,5	17,1 w	6,8	6,8 b
Femei	1) 2) 3) 4) 5) 6) 15) 16)	12,0 ew	11,8 ew	18,6 bw	22,0 bw	32,2 w	24,9 w	15,9	14,6 w	18,4	15,9 w	7,4	7,4 b
Tineri cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani	1) 2) 3) 4) 5) 6)	26,5 ew	27,1 ew	36,6 bw	38,3 bw	49,1 w	38,0 w	35,7	36,4 w	36,0	37,1 w	16,8	16,7 b
De lungă durată (> 12 luni)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 15) 16)	7,0 ew	7,3 ew	11,9 bw	13,7 bw	18,4 w	14,5 w	12,4	12,5 w	13,4	11,0 w	2,5	2,8
Salarii și alte drepturi de natură salarială lunare nominale medii (în EUR)	17) 18) 19) 20) 21) 6)	434 sw	474 sw	489 sw	510 sw	466 sw	484 sw	441 sw	466 sw	524 sw	532 sw	:	:

Educație	Notă	Albania		Bosnia și Herțegovina		Kosovo		Macedonia de Nord		Munte negru		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Persoane care au părăsit timpuriu sistemul de educație și de formare: proporția populației cu vârsta cuprinsă între 18 și 24 de ani care a absolvit cel mult un nivel de învățământ secundar inferior și care nu urmează cursuri de educație sau de formare continuă (în %)	1) 2) 8) 5) 4)	15,6 w	17,4 w	4,7 w	4,7 w	7,8 w	7,0 w	5,7	4,6 w	3,6	6,7 w	9,9	9,8 b
Cheltuielile publice pentru educație, în raport cu PIB-ul (în %)	6) 22) 23)	3,3 psw	3,1 sw	4,3 sw	:	4,6 sw	4,3 sw	:	:	:	:	5,0 d	:
Procentajul populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar inferior, total	1) 2) 3) 4) 5) 6) 24)	17,9 w	17,2 w	5,8 bw	6,1 bw	10,2 w	9,8 w	6,1	4,9 w	:	2,8 w	15,7	15,6 b
Procentajul populației masculine cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar inferior	1) 2) 3) 4) 5) 6)	18,5 w	18,4 w	5,8 bw	6,8 bw	9,1 w	10,3 w	5,9	4,9 w	:	3,4 w	18,5	18,1 b
Procentajul populației feminine cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar inferior	1) 2) 3) 4) 5) 6)	17,4 w	16,1 w	5,9 bw	5,3 bw	11,5 w	9,4 w	6,2	4,9 w	:	2,2 w	12,9	12,9 b
Procentajul populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau postliceal, total	1) 2) 3) 4) 5) 6)	51,5 w	56,3 w	84,2 bw	84,5 bw	78,8 w	75,6 w	85,2	88,8 w	83,3	85,2 w	66,8	65,7 b
Procentajul populației masculine cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau postliceal	1) 2) 3) 4) 5) 6)	60,2 w	65,0 w	86,1 bw	86,5 bw	83,1 w	78,4 w	89,0	91,8 w	85,7	87,6 w	67,5	66,3 b
Procentajul populației feminine cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau	1) 2) 3) 4) 5) 6)	42,4 w	48,1 w	82,3 bw	82,4 bw	73,8 w	72,6 w	81,1	85,7 w	80,6	82,6 w	66,0	65,1 b

postliceal													
Procentajul populației cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar, total	1) 2) 3) 4) 5) 6)	33,2 ew	32,1 ew	28,4 bw	28,8 bw	29,1 w	32,3 w	39,7	36,9 w	38,4	39,0 w	41,1	41,9 b
Procentajul populației masculine cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar	1) 2) 3) 4) 5) 6)	26,7 ew	25,4 ew	23,2 bw	23,9 bw	28,1 w	30,8 w	34,3	31,8 w	35,1	34,9 w	36,0	36,6 b
Procentajul populației feminine cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar	1) 2) 3) 4) 5) 6)	40,0 ew	39,3 ew	34,0 bw	34,0 bw	30,3 w	34,0 w	45,3	42,3 w	41,7	43,0 w	46,2	47,2 b

Conturi naționale	Notă	Albania		Bosnia și Herțegovina		Kosovo		Macedonia de Nord		Munte negru		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Produsul intern brut													
În prețuri curente (în milioane EUR)	6) 23)	13 310	15 157 p	17 756	19 995	6 772	7 958	10 852	11 688 p	4 186	4 955	13 471 071	14 567 204
Pe cap de locuitor (în EUR)	6) 23)	4 690	5 390 p	:	:	3 800 s	4 426 s	5 240 e	5 672 sw	6 740	8 000	30 050	32 520
În funcție de standardul puterii de cumpărare (SPC) pe cap de locuitor		9 213	10 296 p	10 200	:	:	:	11 349 e	:	13 436	15 538	30 054	32 524
În funcție de standardul puterii de cumpărare (SPC) pe cap de locuitor, în raport cu media UE (UE-27 = 100)		30,7	31,7	33,1 s	:	:	:	37,8	:	44,7	47,8	100	100
Rata anuală reală (ca volum) de variație față de anul anterior (în %)	6) 23)	- 3,5 p	:	- 3,0	7,4	- 5,3	10,7	- 4,7	3,9 p	- 15,3	13,0	- 5,6	5,6
Valoarea adăugată brută din principalele sectoare													
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)	6) 23) 25)	21,9	21,1 p	7,0	6,0	8,9	8,6	9,8	8,4 p	9,1	8,0	1,8	1,8
Industrie (în %)	6) 23) 25)	12,8	12,9 p	22,8	24,5	24,1	23,6	19,8	19,6 p	13,5	12,5	19,7	20,0
Construcții (în %)	6) 23) 25)	10,2	10,9 p	5,4	5,1	9,3	10,6	6,0	6,3 p	7,3	5,8	5,5	5,5
Servicii (în %)	6) 23) 25)	55,2 s	55,2 ps	64,7 s	64,3 s	57,7 s	57,2 s	64,3 s	65,8 ps	70,0 s	73,8 s	73,0 s	72,7 s

Balanța de plăți	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Investiții străine directe (ISD) nete (intrări-ieșiri) (în milioane EUR)	63) 64) 59) 65) 66)	893,6 s	988,8 s	322,2 w	459,8 w	286,6 w	320,4 w	154,7 w	387,5 w	470,5 w	581,6 w	c	- 318 026,0 s
Investiții străine directe (ISD) nete (intrări-ieșiri) (% din PIB)	63) 64) 67) 23)	6,71 s	6,52 ps	1,84 sw	2,41 sw	4,23 s	4,03 s	1,45 psw	3,32 ps	11,24 sw	11,74 sw	c	- 2,18 s
Investiții străine directe (ISD) nete (intrări-ieșiri) în raport cu UE-27 (în milioane EUR)	68) 59) 65) 69) 66)	506,8 s	652,5 s	226,3 w	186,8 w	135,6 s	189,1 s	11,1 w	390,0 s	92,9 w	180,1 w	c	- 56 205,8 s
Investiții străine directe (ISD) nete (intrări-ieșiri) în raport cu UE-27 (% din PIB)	68) 70) 23)	3,81 s	4,30 sp	1,29 sw	0,98 sw	2,00 s	2,38 s	0,10 psw	3,34 sp	2,22 sw	3,64 sw	c	- 0,39 s
Remiteri de bani, ca % din PIB	71) 72) 23)	5,06 s	5,02 ps	7,26 s	7,78 s	14,47 s	14,49 s	3,07 s	2,95 ps	6,26 s	6,82 s	0,15 s	0,14 s

Comerțul exterior cu mărfuri	Notă	Albania		Bosnia și Herțegovina		Kosovo		Macedonia de Nord		Munte negru		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Proporția exporturilor către țările UE-27 din valoarea totală a exporturilor (în %)	26) 27)	74,7 s	72,2 s	72,4 s	72,8 s	34,5 s	31,5 s	77,5 s	77,1 s	37,7 s	31,1 s	:	:
Proporția importurilor din țările UE-27 din valoarea totală a importurilor (în %)	26) 27)	57,9 s	54,4 s	60,8 s	58,9 s	45,8 s	44,3 s	46,3 s	46,2 s	44,2 s	45,7 s	:	:
Balanța comercială (în milioane EUR)	26) 28) 27)	- 2 670	- 3 533	- 3 254	- 3 744	- 2 822	- 3 929	- 1 818	- 2 678	- 1 739	- 2 067	215 288	55 040
Comerțul internațional cu bunuri și servicii, în raport cu PIB-ul													
Importuri (% din PIB)	6) 23)	37,2	44,7 p	47,9	53,9	53,9	65,2	70,5	82,3 p	61,0	62,2	42,8	46,7
Exporturi (% din PIB)	6) 23)	22,7	31,3 p	34,2	42,2	21,7	33,4	57,8	66,2 p	26,0	42,8	46,4	50,5
Finanțe publice	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Excedent (+) / deficit (-) public (în %)	29) 30) 31) 23)	- 6,8 w	- 6,8 fw	- 5,3 w	:	- 5,2 w	:	- 8,1 w	:	- 10,7 ew	:	- 6,7	- 4,8
Datoria publică guvernamentală (în %)	32) 29) 33) 31) 34) 23)	72,7 w	76,7 fw	36,6 w	w	21,8 w	:	51,2 w	:	103,1 w	:	90,0	88,0

Indicatori financiari	Notă	Albania		Bosnia și Herțegovina		Kosovo		Macedonia de Nord		Munte negru		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Variația anuală a prețurilor de consum (în %)	35) 36) 37) 38)	2,2 d	2,3 d	- 1,1 w	2,0 w	0,2 d	3,4 d	1,2 d	3,4 d	- 0,5 d	2,5 d	0,7	2,9
Datoria privată, consolidată, raportată la PIB (în %)	39) 40)	:	:	- 1,2 w	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Datoria externă totală, raportată la PIB (în %)	41) 42) 43) 44) 23)	64,2 s	64,4 ps	64,3 sw	60,1 sw	37,2 sw	37,4 sw	78,7 s	81,9 ps	221,6 s	191,5 s	:	:
Datoria totală în monedă străină, raportată la PIB (%)	45)	66 w	:	:	:	:	:	:	:	17 w	:	:	:
Rata dobânzii percepute la credite (un an), pe an (în %)	46) 47) 48) 49) 50) 51) 52)	6,05 w	5,91 w	3,05 w	3,20 w	6,21 w	5,96 w	2,00 w	1,75 w	5,84 w	5,66 w	:	:
Rata dobânzii oferite la depozite (un an), pe an (în %)	46) 53) 48) 54) 55) 50) 56) 57)	0,40 w	0,48 w	0,07 w	0,05 w	1,49 w	1,33 w	0,15 w	0,15 w	0,40 w	0,35 w	:	:
Valoarea activelor de rezervă (inclusiv aur) (în milioane EUR)	48) 41) 42) 43) 58) 59)	3 942,4 w	4 972,2 w	7 091,0 w	8 359,1 w	900,8 w	1 100,3 w	3 359,9 w	3 643,3 w	1 738,5 w	1 748,8 w	:	:
Rezerve internaționale – echivalare în luni de importuri	60) 48) 41) 42) 61) 62)	9,6 sw	17,0 sw	10,0 sw	:	3,0 sw	:	5,3 sw	:	8,2 sw	:	:	:

Producția economică	Notă	Albania		Bosnia și Herțegovina		Kosovo		Macedonia de Nord		Munte negru		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Indicele producției industriale (2015 = 100)	73) 74) 75) 76)	89,5 w	113,0 w	96,7	106,2	:	:	102,4	103,9	105,8	110,3	98,5	107,5
Infrastructură	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Densitatea rețelei feroviare (linii aflate în exploatare la mia de km²)	77) 78) 79) 80) 81) 82)	7,8 sw	7,8 s	19,9 sw	19,9 sw	30,5 sw	30,5 sw	26,9 s	26,9 s	18,0 s	18,0 s	:	:
Lungimea rețelei de autostrăzi (în kilometri)	83)	22	25	218	218	137 w	137 w	335	335	z	z	:	:
Energie	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Importurile nete de energie în raport cu PIB-ul	84)	1,7 s	2,7 ps	2,7 s	3,5 s	4,2 s	6,7 s	4,8 s	7,7 ps	2,6 s	4,1 s	1,6 s	2,7 s

DATE STATISTICE (la data de 31.8.2023), partea 2 (Serbia – Ucraina)

Demografie	Notă	Serbia		Turcia		Georgia		Republica Moldova		Ucraina		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Populația totală (în mii de locuitori)		6 927 s	6 872 s	83 155 s	83 614 s	3 717 s	3 729 s	2 640 s	2 597 ps	41 733 s	41 419 s	447 485 s	447 001 bps
Proporția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani din populația totală (în %)		64,8 s	64,5 s	67,8 s	67,7 s	64,5 s	64,2 s	:	66,7 ps	67,6 s	67,4 s	64,3 ps	64,1 bps
Rata brută a mișcării naturale a populației (la 1 000 de locuitori)		- 8,0	- 10,9	:	:	- 1,1	- 3,8	- 3,8 ep	:	- 7,8	- 10,7 e	- 2,5 ep	- 2,7 bep
Speranța de viață la naștere, bărbați (în ani)		71,6	70,0	:	:	:	:	:	:	:	:	77,5 ep	77,2 bep
Speranța de viață la naștere, femei (în ani)		77,5	75,7	:	:	:	:	:	:	:	:	83,2 ep	82,9 bep

Piața forței de muncă	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Rata de activitate economică a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani: proporția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani care sunt active din punct de vedere economic (în %)													
Total	1) 2) 3) 4) 5) 6) 7)	72,5	75,0 b	58,7	61,2 bw	63,2 bw	64,5 w	51,1 w	52,8 w	72,0 w	71,9 w	77,6	78,4 b
Bărbați	1) 2) 3) 4) 5) 6) 7)	79,9	82,6 b	79,8	82,3 bw	74,0 bw	76,2 w	55,5 w	57,8 w	78,4 w	78,2 w	83,6	84,0 b
Femei	1) 2) 3) 4) 5) 6) 7)	65,2	67,4 b	37,5	40,0 bw	52,8 bw	53,4 w	47,0 w	48,1 w	66,0 w	66,0 w	71,7	72,9 b
Rata de ocupare a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (% din populație)													
Total	1) 2) 3) 4) 5) 6)	65,9	66,7 b	51,0	53,9 bw	51,1 bw	50,6 w	49,1 w	51,1 w	65,2 w	64,8 w	72,2	73,1 b
Bărbați	1) 2) 3) 4) 5) 6)	72,9	74,2 b	70,1	73,6 bw	58,7 bw	58,1 w	53,1 w	55,6 w	70,8 w	70,8 w	78,0	78,5 b
Femei	1) 2) 3) 4) 5) 6)	58,9	59,3 b	32,0	34,1 bw	43,9 bw	43,5 w	45,5 w	46,9 w	60,0 w	59,3 w	66,5	67,6 b
Persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, % din populația din aceeași grupă de vârstă	1) 2) 8) 5) 4) 9)	15,9	16,4 b	28,3	24,7 bw	28,5 bw	26,8 w	17,6 w	17,2 w	15,5 w	14,3 w	11,1	10,8 b

Piața forței de muncă (continuare)	Notă	Serbia		Turcia		Georgia		Republica Moldova		Ucraina		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Persoane cu vârsta cuprinsă între 15 și 29 de ani care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, % din populația din aceeași grupă de vârstă	1) 2) 8) 5) 4) 9)	20,0	18,8 b	32,0	28,4 bw	35,1 bw	34,6 w	26,0 w	26,4 w	20,0 w	19,8 w	13,8	13,1 b
Principalele sectoare în care este ocupată forța de muncă													
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 10)	14,6 s	15,0 bs	17,6 s	17,2 bw	19,8 bw	18,9 w	21,1 w	21,5 w	14,1 w	14,1 w	4,3 s	3,8 bs
Industrie (în %)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 10)	22,6 s	23,7 bs	20,5 s	21,3 bw	11,4 bw	11,3 w	14,6 w	14,4 w	17,8 w	18,2 w	18,2 s	18,0 bs
Construcții (în %)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 10)	5,4 s	6,0 bs	5,7 s	6,2 bw	6,9 bw	7,8 w	7,2 w	7,7 w	7,0 w	7,0 w	6,6 s	6,6 bs
Servicii (în %)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 10)	57,5 s	55,3 bs	56,2 s	55,3 bw	61,9 bw	62,1 w	57,1 w	56,4 w	61,1 w	60,7 w	70,1 s	70,9 bs
Persoane angajate în sectorul public ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (în %)	11) 12) 13) 5) 4)	26,4 w	25,8 w	17,7 w	16,9 bw	23,5 bw	24,3 w	29,6 w	28,6 w	:	:	:	:
Persoane angajate în sectorul privat ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (în %)	14) 1) 13) 2) 5)	73,6 w	74,2 w	82,3 w	83,1 bw	76,5 bw	75,7 w	70,4 w	71,4 w	:	:	:	:
Ratele șomajului (% din forța de muncă)													
Total	1) 2) 3) 4) 5) 6) 15) 16)	9,1	11,1 b	13,2	12,0 bw	18,5 bw	20,6 w	3,8 w	3,2 w	9,5 w	9,8 w	7,1	7,1 b
Bărbați	1) 2) 3) 4) 5) 6) 15) 16)	8,8	10,2 b	12,4	10,7 bw	20,2 bw	22,7 w	4,3 w	3,9 w	9,8 w	9,5 w	6,8	6,8 b
Femei	1) 2) 3) 4) 5) 6) 15) 16)	9,5	12,1 b	14,9	14,8 bw	16,2 bw	17,8 w	3,3 w	2,5 w	9,1 w	10,1 w	7,4	7,4 b
Tineri cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani	1) 2) 3) 4) 5) 6)	26,6	26,4 b	25,1	22,6 bw	39,4 bw	42,9 w	10,9 w	9,2 w	19,3 w	19,1 w	16,8	16,7 b
De lungă durată (> 12 luni)	1) 2) 3) 4) 5) 6) 15) 16)	4,5	4,9	3,3	3,7 bw	5,8 bw	7,2 w	0,7 w	0,8 w	2,0 w	2,4 w	2,5	2,8
Salarii și alte drepturi de natură salarială lunare nominale medii (în EUR)	17) 18) 19) 20) 21) 6)	706 sw	772 sw	384 sw	256 sw	296 sw	372 sw	376 sw	447 sw	334 sw	453 sw	:	:

Educație	Notă	Serbia		Turcia		Georgia		Republica Moldova		Ucraina		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Persoane care au părăsit timpuriu sistemul de educație și de formare: proporția populației cu vârsta cuprinsă între 18 și 24 de ani care a absolvit cel mult un nivel de învățământ secundar inferior și care nu urmează cursuri de educație sau de formare continuă (în %)	1) 2) 8) 5) 4)	5,6	6,3 b	26,7	23,0 bw	8,2 w	7,3 w	16,9 w	19,6 w	:	:	9,9	9,8 b
Cheltuielile publice pentru educație, în raport cu PIB-ul (în %)	6) 22) 23)	3,5 sw	3,3 psw	4,0	3,5 sw	3,8 psw	3,6 sw	:	:	5,4 sw	:	5,0 d	:
Procentajul populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar inferior, total	1) 2) 3) 4) 5) 6) 24)	6,4	6,7 b	34,4	29,5 bw	7,9 w	7,3 w	21,2 w	23,3 w	2,9 w	2,7 w	15,7	15,6 b
Procentajul populației masculine cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar inferior	1) 2) 3) 4) 5) 6)	6,0	7,7 b	36,7	31,6 bw	8,3 w	7,4 w	24,5 w	27,3 w	3,1 w	2,9 w	18,5	18,1 b
Procentajul populației feminine cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit cel mult o formă de învățământ secundar inferior	1) 2) 3) 4) 5) 6)	6,8	5,7 b	32,2	27,3 bw	7,5 w	7,2 w	18,0 w	19,4 w	2,8 w	2,5 w	12,9	12,9 b
Procentajul populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau postliceal, total	1) 2) 3) 4) 5) 6)	85,4	85,3 b	43,1	47,8 bw	77,3 w	77,2 w	69,4 w	68,2 w	54,9 w	55,2 w	66,8	65,7 b
Procentajul populației masculine cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau postliceal	1) 2) 3) 4) 5) 6)	87,5	86,3 b	45,3	51,1 bw	82,4 w	84,0 w	68,7 w	66,4 w	59,6 w	58,9 w	67,5	66,3 b
Procentajul populației feminine cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ liceal sau postliceal	1) 2) 3) 4) 5) 6)	83,2	84,1 b	40,8	44,5 bw	71,3 w	70,2 w	70,2 w	69,9 w	50,0 w	51,3 w	66,0	65,1 b

Procentajul populației cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar, total	1) 2) 3) 4) 5) 6)	33,0	35,3 b	33,1	35,5 bw	38,2 w	35,5 w	31,5 w	31,8 w	57,1 w	58,0 w	41,1	41,9 b
Procentajul populației masculine cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar	1) 2) 3) 4) 5) 6)	27,1	27,7 b	33,9	36,1 bw	33,6 w	32,3 w	24,3 w	28,6 w	49,7 w	51,4 w	36,0	36,6 b
Procentajul populației feminine cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar	1) 2) 3) 4) 5) 6)	39,1	43,2 b	32,2	35,0 bw	42,7 w	38,9 w	38,2 w	34,7 w	64,8 w	64,8 w	46,2	47,2 b

Conturi naționale	Notă	Serbia		Turcia		Georgia		Republica Moldova		Ucraina		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Produsul intern brut													
În prețuri curente (în milioane EUR)	6) 23)	46 815	53 329	626 742	689 547	13 871 w	15 732 w	10 116 w	11 569 w	137 133 w	168 710 w	13 471 071	14 567 204
Pe cap de locuitor (în EUR)	6) 23)	6 790	7 800	7 520	8 190	3 726 w	4 242 w	3 839 w	4 424 w	3 285 w	4 077 w	30 050	32 520
În funcție de standardul puterii de cumpărare (SPC) pe cap de locuitor		12 812	14 349	18 325	20 337	:	:	12 977 w	16 069 w	:	:	30 054	32 524
În funcție de standardul puterii de cumpărare (SPC) pe cap de locuitor, în raport cu media UE (UE-27 = 100)		42,6	44,2	61,0	62,7	:	:	:	:	:	:	100	100
Rata anuală reală (ca volum) de variație față de anul anterior (în %)	6) 23)	- 0,9	7,5	1,9	11,4	- 6,8 w	10,5 w	- 8,3 w	13,9 w	- 3,8 w	3,4 w	- 5,6	5,6
Valoarea adăugată brută din principalele sectoare													
Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)	6) 23) 25)	7,6	7,6	7,5	6,2	8,3 w	7,4 w	10,8 w	12,3 w	10,8 w	12,7 w	1,8	1,8
Industrie (în %)	6) 23) 25)	23,4	23,0	25,6	29,1	15,5 w	17,0 w	15,2 w	14,7 w	20,9 w	23,8 w	19,7	20,0
Construcții (în %)	6) 23) 25)	6,6	7,3	5,9	5,7	8,7 w	7,5 w	11,5 w	9,3 w	3,3 w	3,2 w	5,5	5,5
Servicii (în %)	6) 23) 25)	62,4 s	62,2 s	61,0 s	59,1 s	67,5 w	68,1 w	62,5 w	63,6 w	65,0 w	60,3 w	73,0 s	72,7 s

Balanța de plăți	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Investiții străine directe (ISD) nete (intrări-ieșiri) (în milioane EUR)	63) 64) 59) 65) 66)	2 938,5 w	3 656,9 w	3 942,6 s	5 832,2 s	498,7 w	783,6 w	133,4 w	322,7 w	- 50,8 w	6 351,5 w	c	- 318 026,0 s
Investiții străine directe (ISD) nete (intrări-ieșiri) (% din PIB)	63) 64) 67) 23)	c	6,86 s	0,63 s	0,85 s	3,60 sw	4,98 sw	1,32 sw	2,79 sw	- 0,04 sw	3,76 sw	c	- 2,18 s
Investiții străine directe (ISD) nete (intrări-ieșiri) în raport cu UE-27 (în milioane EUR)	68) 59) 65) 69) 66)	c	1 801,0 s	140,6 s	600,5 s	178,9 w	189,7 w	:	:	- 691,7 w	4 748,7 w	c	- 56 205,8 s
Investiții străine directe (ISD) nete (intrări-ieșiri) în raport cu UE-27 (% din PIB)	68) 70) 23)	c	3,38 s	0,02 s	0,09 s	1,29 sw	1,21 sw	:	:	- 0,50 sw	2,81 sw	c	- 0,39 s
Remiteri de bani, ca % din PIB	71) 72) 23)	4,81 s	:	0,02 s	:	7,34 sw	8,65 sw	8,87 dpsw	:	0,75 psw	:	0,15 s	0,14 s

Comerțul exterior cu mărfuri	Notă	Serbia		Turcia		Georgia		Republica Moldova		Ucraina		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Proporția exporturilor către țările UE-27 din valoarea totală a exporturilor (în %)	26) 27)	66,2 s	65,8 s	41,1 s	41,1 s	20,9 ew	16,9 sw	66,4 sw	62,5 sw	:	:	:	:
Proporția importurilor din țările UE-27 din valoarea totală a importurilor (în %)	26) 27)	55,6 s	53,9 s	33,1 s	31,1 s	23,0 ew	22,9 sw	45,6 sw	46,6 sw	:	:	:	:
Balanța comercială (în milioane EUR)	26) 28) 27)	- 5 019	- 6 279	- 42 293	- 38 925	- 3 838 sw	- 5 171 sw	- 2 572 sw	- 2 166 sw	- 4 438 sw	:	215 288	55 040
Comerțul internațional cu bunuri și servicii, în raport cu PIB-ul													
Importuri (% din PIB)	6) 23)	56,5	62,3	32,2	35,5	56,6 w	59,6 w	51,4 w	57,8 w	40,3 w	41,9 w	42,8	46,7
Exporturi (% din PIB)	6) 23)	48,2	54,5	28,7	35,3	37,3 w	43,2 w	27,9 w	30,6 w	38,8 w	40,7 w	46,4	50,5

Finanțe publice	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Excedent (+) / deficit (-) public (în %)	29) 30) 31) 23)	- 8,0 w	- 4,2 ew	- 4,7 w	:	- 9,3 w	- 6,3 w	- 5,1 ew	0,0 ew	- 5,4 w	- 3,3 w	- 6,7	- 4,8
Datoria publică guvernamentală (în %)	32) 29) 33) 31) 34) 23)	57,7 w	57,5 ew	39,8 w	:	60,1 w	49,6 w	33,1 w	32,6 w	60,4 w	49,0 w	90,0	88,0

Indicatori financiari	Notă	Serbia		Turcia		Georgia		Republica Moldova		Ucraina		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Variația anuală a prețurilor de consum (în %)	35) 36) 37) 38)	1,8 d	4,0 d	12,3 d	19,6 d	5,2 w	9,6 w	3,8 w	5,1 w	2,7 w	9,4 w	0,7	2,9
Datoria privată, consolidată, raportată la PIB (în %)	39) 40)	:	:	13,0 w	7,6 w	:	:	:	:	:	:	:	:
Datoria externă totală, raportată la PIB (în %)	41) 42) 43) 44) 23)	c	75,8 s	60,4 sw	54,3 sw	135,5 sw	124,0 sw	65,5 sw	66,9 sw	74,6 sw	67,8 sw	:	:
Datoria totală în monedă străină, raportată la PIB (%)	45)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Rata dobânzii percepute la credite (un an), pe an (în %)	46) 47) 48) 49) 50) 51) 52)	1,90 w	1,90 w	16,25 w	22,79 w	8,52 w	9,46 w	5,15 w	8,50 w	7,89 w	7,67 w	:	:
Rata dobânzii oferite la depozite (un an), pe an (în %)	46) 53) 48) 54) 55) 50) 56) 57)	0,10 w	0,10 w	13,51 w	17,85 w	8,46 w	9,13 w	0,15 w	4,50 w	7,22 w	6,95 w	:	:
Valoarea activelor de rezervă (inclusiv aur) (în milioane EUR)	48) 41) 42) 43) 58) 59)	13 491,7 w	16 454,5 w	81 937,5 w	94 006,1 w	3 532,4 w	3 787,3 w	3 082,9 w	3 445,8 w	23 711,1 w	27 294,4 w	:	:
Rezerve internaționale – echivalare în luni de importuri	60) 48) 41) 42) 61) 62)	6,1 sw	:	4,9 sw	6,3 sw	5,4 sw	4,8 sw	7,1 sw	:	:	:	:	:

Producția economică	Notă	Serbia		Turcia		Georgia		Republica Moldova		Ucraina		UE-27	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2020
Indicele producției industriale (2015 = 100)	73) 74) 75) 76)	111,0	118,5	115,4	135,6	:	:	107,1 w	120,3 w	102,7 w	105,0 w	98,5	107,5

Infrastructură	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Densitatea rețelei feroviare (linii aflate în exploatare la mia de km ²)	77) 78) 79) 80) 81) 82)	37,9 sw	38,1 sw	13,3 sw	13,5 sw	22,6 sw	22,2 sw	34,0 sw	34,0 sw	32,8 sw	32,7 sw	:	:
Lungimea rețelei de autostrăzi (în kilometri)	83)	928	928 w	3 523	3 532	208 w	263 w	:	:	15 w	15 w	:	:

Energie	Notă	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Importurile nete de energie în raport cu PIB-ul	84)	2,9 s	4,0 s	3,3 s	5,2 s	1,0 sw	1,8 sw	:	:	:	:	1,6 s	2,7 s

Sursă: Eurostat și/sau autoritățile statistice din țările implicate în procesul de aderare

: = nu există date disponibile

b = întrerupere în serie

c = valoare confidențială

d = definiția diferă

e = valoare estimată

f = previziune

p = date provizorii

s = estimare a Eurostat

w = date furnizate de autoritatea statistică națională și sub responsabilitatea sa și publicate „ca atare”, fără nicio asigurare în ceea ce privește calitatea acestora și respectarea metodologiei statistice a UE

z = nu se aplică și, prin urmare, valoarea este egală cu 0

Note de subsol:

- 1) Macedonia de Nord: noul Regulament privind IESS nu a fost pus în aplicare.
- 2) Bosnia și Herțegovina: începând din ianuarie 2020, ancheta asupra forței de muncă din Bosnia și Herțegovina a fost efectuată în mod continuu, pe tot parcursul anului, cu publicarea trimestrială a datelor. De asemenea, începând din 2020 se efectuează procedura de calibrare a ponderii în funcție de estimările populației pe grupe de vârstă de cinci ani și în funcție de sex.
- 3) Bosnia și Herțegovina: începând din ianuarie 2021, Agenția pentru Statistică din Bosnia și Herțegovina a început să aplice noua metodologie reproiectată a anchetei asupra forței de muncă. Reproiectarea anchetei a avut loc în temeiul și conform noului regulament al Parlamentului European și al Consiliului, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2021. Odată cu introducerea noii metodologii reproiectate a anchetei asupra forței de muncă din ianuarie 2021, seria de date publicată în anul precedent a fost întreruptă.
- 4) Turcia: *în ancheta asupra forței de muncă efectuată în rândul gospodăriilor, seria nu este comparabilă cu anii precedenți din cauza ajustărilor definiției, domeniului de aplicare și modului de proiectare a anchetei începând din anul 2021.
- 5) Turcia: rezultatele anuale ale anchetei asupra forței de muncă.
- 6) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar.

- 7) Ucraina: pe baza datelor privind populația activă în 2019 – forța de muncă.
- 8) Bosnia și Herțegovina: începând cu 2020, ancheta asupra forței de muncă se efectuează trimestrial, ceea ce duce la o întrerupere a seriei în comparație cu rezultatele din anii precedenți. Odată cu introducerea noii metodologii reproiectate a anchetei asupra forței de muncă [Regulamentul (UE) 2019/1700, Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2019/2240] în ianuarie 2021, seria de date publicată în anul precedent a fost întreruptă. Aceasta înseamnă că nici datele pentru 2020 și 2021 nu sunt comparabile.
- 9) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar.
- 10) Georgia: începând din 2020 – NACE Rev.2, înainte de 2020 – NACE Rev.1.1.
- 11) Muntenegru: datele se referă la numărul de angajați din sectorul public ca procentaj din numărul total de persoane angajate.
- 12) Macedonia de Nord: în sectorul public sunt incluse date de tip „alte” (mixte, colective, de stat, nedefinite).
- 13) Bosnia și Herțegovina: sectorul public include secțiunile O, P și Q din NACE Rev. 2, iar sectorul privat include alte secțiuni ale NACE.
- 14) Muntenegru: întrerupere a seriei, deoarece anterior numai angajații răspundeau la această întrebare; începând din 2018, toți salariații răspund la această întrebare.
- 15) Ucraina: persoane cu vârsta de cel puțin 15 ani.
- 16) Georgia: persoane cu vârsta de cel puțin 15 ani.
- 17) Serbia: datele referitoare la salarii și alte drepturi de natură salarială sunt obținute din surse administrative (evidențele administrației fiscale). Câștigurile salariale medii sunt calculate pe baza valorii totale a câștigurilor acumulate pentru luna de raportare și a numărului de angajați în echivalente normă întreagă (ENI).
- 18) Albania: sursa informațiilor: Direcția Generală Impozitare, contribuabili la asigurările sociale; calculul INSTAT.
- 19) Bosnia și Herțegovina: câștiguri nete.
- 20) Turcia: sursă: ancheta privind veniturile și condițiile de viață.
- 21) Republica Moldova: include unități cu unul sau mai mulți angajați.
- 22) Georgia: PIB-ul este calculat în conformitate cu sistemul conturilor naționale (SCN) 2008.
- 23) Georgia: pe baza SCN 2008.
- 24) Georgia: persoanele fără studii sunt excluse.
- 25) Georgia: calculele sunt efectuate în conformitate cu NACE Rev. 2.
- 26) Republica Moldova: ianuarie-august.
- 27) Georgia: date convertite în EUR de Eurostat.
- 28) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar.
- 29) Albania: previziunile Ministerului Finanțelor și Economiei.
- 30) Ucraina: date privind contabilitatea de casă modificată (Manualul din 2014 privind statisticile finanțelor publice).
- 31) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar.
- 32) Muntenegru: date preliminare. Datele finale vor fi disponibile până la sfârșitul lunii martie 2021.
- 33) Bosnia și Herțegovina: sfârșitul anului (31 decembrie).
- 34) Ucraina: datoria de stat și datoria garantată de stat.
- 35) Bosnia și Herțegovina: inflația prețurilor de consum.
- 36) Republica Moldova: inflația prețurilor de consum.
- 37) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar.
- 38) Georgia: inflația prețurilor de consum.
- 39) Bosnia și Herțegovina: date pentru instituțiile financiare monetare.
- 40) Turcia: datele acoperă titlurile de natura datoriei și creditele.
- 41) Bosnia și Herțegovina: pe baza Manualului balanței de plăți al FMI, ediția a 6-a.
- 42) Turcia: cursul de schimb mediu anual utilizat pentru conversia în euro.

- 43) Republica Moldova: date convertite din USD în EUR utilizând cursurile de schimb de la sfârșitul anului, conform Băncii Naționale a Moldovei.
 - 44) Ucraina: active și datorii convertite din USD în EUR utilizând cursurile de schimb încrucișate de la sfârșitul anului de raportare.
Datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar.
 - 45) Albania: datoria externă (inclusiv ISD).
 - 46) Muntenegru: media ponderată anuală a ratei dobânzii efective, solduri.
 - 47) Albania: rata medie ponderată aplicată noilor împrumuturi pe 12 luni contractate în cursul lunii respective, cu scadența la 12 luni.
 - 48) Macedonia de Nord: sfârșitul anului (31 decembrie).
 - 49) Bosnia și Herțegovina: ratele dobânzii percepute la credite pe termen scurt în moneda națională acordate societăților nefinanciare (medie ponderată).
 - 50) Republica Moldova: rata este stabilită de Banca Națională a Moldovei (BNM) începând din 2001. BNM aplică metoda „coridorului” ratelor dobânzii: rata cea mai ridicată este aplicată creditelor overnight, iar cea mai scăzută, depozitelor overnight. valori de la sfârșitul anului.
 - 51) Ucraina: rata medie ponderată a dobânzii pentru toate instrumentele de finanțare ale băncii naționale.
 - 52) Georgia: licitații pentru credite de refinanțare.
 - 53) Albania: rata dobânzii la depozite reprezintă rata medie ponderată pentru noile depozite acceptate în cursul lunii respective, cu scadența la 12 luni.
 - 54) Bosnia și Herțegovina: ratele pentru depozitele la vedere în moneda națională ale gospodăriilor (medie ponderată).
 - 55) Turcia: media datelor lunare. Facilitatea de depozit overnight.
 - 56) Ucraina: distribuirea certificatelor de depozit ale Băncii Naționale a Ucrainei.
 - 57) Georgia: licitații de certificate de depozit.
 - 58) Ucraina: active și datorii convertite din USD în EUR utilizând cursurile de schimb încrucișate de la sfârșitul anului de raportare.
 - 59) Ucraina: datele aferente teritoriului ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașului Sevastopol și părților din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar sunt excluse din datele privind sectorul extern.
 - 60) Albania: sfârșitul lunii august 2021.
- Ianuarie-iunie 2021.
- 61) Turcia: cursul de schimb mediu anual utilizat pentru conversia în euro.
Situția din al treilea trimestru al anului 2021.
Situția din octombrie 2021.
 - 62) Republica Moldova: date convertite din USD în EUR utilizând cursurile de schimb de la sfârșitul anului, conform Băncii Naționale a Moldovei.
Date convertite din USD în EUR utilizând cursurile de schimb medii anuale, conform Băncii Naționale a Moldovei.
 - 63) Bosnia și Herțegovina: pe baza Manualului balanței de plăți al FMI, abordarea active – datorii.
 - 64) Republica Moldova: date convertite din USD în EUR utilizând cursurile de schimb medii anuale, conform Băncii Naționale a Moldovei.
 - 65) Ucraina: începând cu anul 2021, Banca Națională a Ucrainei a îmbunătățit compilarea investițiilor străine directe (ISD), în cadrul acestei noi compilări profiturile reinvestite ale societăților nefinanciare fiind incluse în datele privind fluxurile și stocurile de ISD. Prin urmare, au fost revizuite datele referitoare la balanța de plăți, poziția investițională internațională și ISD pentru anii 2015-2020.
 - 66) Ucraina: începând cu anul 2021, Banca Națională a Ucrainei a îmbunătățit compilarea investițiilor străine directe (ISD), în cadrul acestei noi compilări împrumuturile dintre întreprinderi din același grup fiind incluse în datele privind fluxurile și stocurile de ISD. Prin urmare, au fost revizuite datele referitoare la balanța de plăți, poziția investițională internațională și ISD pentru anii 2015-2020.
 - 67) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar. Începând cu anul 2021, Banca Națională a Ucrainei a îmbunătățit compilarea investițiilor străine directe (ISD), în cadrul acestei noi compilări profiturile reinvestite ale societăților nefinanciare fiind incluse în datele privind fluxurile și stocurile de ISD. Prin urmare, au fost revizuite datele referitoare la balanța de plăți, poziția investițională internațională și ISD pentru anii 2015-2020.
 - 68) Bosnia și Herțegovina: pe baza Manualului balanței de plăți al FMI, ediția a 6-a și a definiției de referință a OCDE pentru investițiile străine directe – ediția a 4-a.
 - 69) Ucraina: datele privind ISD au fost recalculate luând în considerare statele membre ale UE-27, excluzând Regatul Unit.

- 70) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar. Datele privind ISD au fost recalculate luând în considerare statele membre ale UE-27, excluzând Regatul Unit.
Începând cu anul 2021, Banca Națională a Ucrainei a îmbunătățit compilarea investițiilor străine directe (ISD), în cadrul acestei noi compilări împrumuturile dintre întreprinderi din același grup fiind incluse în datele privind fluxurile și stocurile de ISD. Prin urmare, au fost revizuite datele referitoare la balanța de plăți, poziția investițională internațională și ISD pentru anii 2015-2020.
- 71) Republica Moldova: date convertite din USD în EUR utilizând cursurile de schimb medii anuale, conform Băncii Naționale a Moldovei.
Transferuri personale.
- 72) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și o parte din teritoriile ocupate temporar din regiunile Donețk și Luhansk.
Date anterioare.
- 73) Albania: activitatea B_D.
- 74) Republica Moldova: începând cu anul 2016 indicele volumului producției industriale este ajustat sezonier în funcție de numărul de zile lucrătoare și de caracterul sezonier, seriile cronologice fiind corectate.
- 75) Ucraina: ajustarea în funcție de efectul zilelor calendaristice a seriei dinamice de indici la valoarea medie lunară a anului de bază (2016) se efectuează cu ajutorul programului DEMETRA+, utilizând metoda TRAMO/SEATS.
- 76) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar.
- 77) Datele au fost preluate de la Autoritatea Geodezică a Republicii.
- 78) Bosnia și Herțegovina: apele interioare sunt estimate la 210 km².
- 79) Turcia: numai liniile principale.
Valorile suprafeței se calculează prin raportare la clasificările CORINE și se adaptează la LUCAS. Datele CORINE se actualizează o dată la 6 ani.
- 80) Republica Moldova: inclusiv regiunea transnistreană.
La sfârșitul anului.
- 81) Republica Moldova: inclusiv regiunea transnistreană.
La sfârșitul anului.
Inclusiv zonele umede.
- 82) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar. Date comunicate de Serviciul de Stat pentru Geodezie, Cartografie și Cadastru al Ucrainei.
Datele furnizate reflectă noua clasificare a tipurilor de terenuri.
- 83) Ucraina: datele exclud teritoriul ocupat temporar al Republicii Autonome Crimeea, orașul Sevastopol și părțile din regiunile Donețk și Luhansk care sunt ocupate temporar.
- 84) Georgia: date convertite în EUR de Eurostat.
Pe baza SCN 2008.